

Kedves Olvasó!

„Úgy küldelek titeket, mint juhokat a farkasok közé. Legyetek, tehát okosak, mint a kígyók, és ártatlanok, mint a galambok.” (Mt 10,16.) mondta Jézus. Nekem eszem ágában sincs farkasok közé küldeni bárkit. Már csak azért sem, mert másként ítélem meg azt a környezetet, ahol végezzük ki-ki a maga hivatásszerű munkáját. Persze vitatkozhatunk arról is, hogy farkastörvények uralkodnak közöttünk, melyek szinte meghatározzák sorsunkat, de amennyiben ezt egyházi életünkre viszonyítjuk, akkor meggyőződünk előbb-utóbb, hogy itt csakis az értelem és a szelídség az, ami döntő lehet.

Jézus tanítványainak nem volt választási lehetősége. Egyszerűen tudomásul kellett veyék, hogy

nekik el kell menniük és elvégezniük a rájuk szabott feladatokat. Az a kérdés merül fel, hogy parancsként teljesítették-e a jézusi küldetést? Ha jobban belegondolunk ebbe, akkor észrevesszük, hogy nem rendelkezésként fogadták, hanem inkább vállalták a feladatot. Ezt abból következtetem, hogy nagyon is tudatában voltak annak, hogy mi vár rájuk a küldetés során. Megértették Jézus szavaiból, hogy komoly küzdelem elé néznek küldetésükben, amikor vállalják Isten országa ügyének véghezvitelét.

Úgy látom hosszú szolgálati utam vége felé, hogy nemes feladat a küldetésünk teljesítése. Legyen ehhez lelki és testi ereje annak, aki erre vállalkozik.

PGyL ■ FŐSZERKESZTŐ

Fohász

Örökkévaló Istenünk, megtartó édes jó Atyánk, az új év hajnalán Hozzád fordulunk, aki kezdettől fogva ott vagy minden pillanatban, és aki a múltó éveket is kezdedben tartod. Kérünk, áldd meg ezt az előttünk álló évet, hogy ne a bizonytalanságot lássuk benne, hanem a lehetőséget, hogy közelebb kerüljünk Hozzád. „Mert csak én tudom, mi a tervem veletek” – mondod, „békességet és nem romlást tervezek, reményteljes jövőt adok nektek” (Jer 29,11).

Ezzel a reménnyel lépünk előre, bízva abban, hogy kezded vezet minket az ismeretlenbe is, és soha nem hagysz el. Add, hogy minden nap hálával induljon, mert ajándék minden reggel, amelyet megélhetünk. Erőt kérünk a nehézségekhez, türelmet az útkereséshez, és nyitott szívet, hogy észrevegyük az áldásait, még a legkisebb dolgokban is. Segíts, hogy ne csak a saját boldogságunkat keressük, hanem mások életébe is vigyünk fényt és szeretetet.

Legyünk azok, akik könnyítik a mindennapi megpróbáltatásokat, ahogy Te is meghívtál minket: „hordozzátok egymás terheit, és így töltsétek be Krisztus törvényét” (Gal 6,2). Taníts minket békességben járni, hogy hitünk csendes, de erős elkötelezettség legyen a jó és isteni mértékkel mért emberi értékek mellett. Áldd meg terveinket, ha azok a Te akaratoddal egyek, és adj bölcsességet, hogy elfogadjuk azt, amit nem érthetünk meg. Az újév minden napját neked ajánljuk, Istenünk, hogy a Te vezetésséddel és gondviseléséddel élhessünk úgy, ahogyan az a Te dicsőségedet szolgálja ugyan de egyben a mi boldogulásunk alapja. Legyen ez az év az a szakasz életünkben, amelyben hitünk mélyül, szeretetünk nő és életünk Téged tükröz. „Nézd Uram az ó - embert s tartsd meg tartsd az új embert”. Ámen.

Baráti szeretettel,

Székely Miklós

Bibliamagyarázat

Hallgassátok meg az első verset a magyarázatom alapjául választott részből mely írva található Ez. 3,1 versében a következők szerint: „Ezt mondta nekem: Emberfia, edd meg, amit itt találsz! Edd meg ezt a tekercset, azután menj, és szólj Izráel házához!”

Kedves Lelkész Testvéreim! Szíves engedelmetekkel és beleegyezéseetekkel a küldetés évének megfelelően egyik kedvenc ószövetségi prófétám kapcsán sorolom a témára keresett gondolataimat. Amint sejtitek, a **próféta küldetése** áll mondanivalóm középpontjában azzal a meghatározott céllal, hogy csupán a később felolvasandókat magyarázom. Ezt megelőzően viszont a bevezetés során álljon előttünk néhány szokásos tudnivaló.

A szerző és mondanivalója

Én azt tanultam a 80-as évek elején, hogy a 20-ik század elejéig a bibliakutatók Ezékielt tartották a könyv írójának, viszont arra is hajlott a szakemberek véleménye, hogy valaki besegített a szerzőnek és ő is átdolgozta a korábban bizonyos változtatásokon

átment művet. Amennyiben figyelmesen követjük a próféta munkásságát, akkor elmondhatjuk, hogy J. e. 593-ban, netán az első elhurcolás alkalmával, azaz 598-ban hívta el Isten Ezékielt, valamint J. e 571-ben jelentkezik utolsó alkalommal. Tevékenységét illetően is különböznek a vélemények, hiszen mivel Jeruzsálemből került száműzetésbe Babilonba, azt hinnénk, hogy már előbbi tartózkodási helyén prófétált, ellenben erősebb az álláspont, hogy csak a deportálásban szólalt fel Isten mellett.

Tudomásunkra hozza Ezékiel, hogy mit hallott Jahvétől, mely arra derít fényt, hogy mi is a további terve Istennek kiválasztott népével. Sokszor olyan-nak tűnik a felvezetett gondolatok sor, mintha már nem is állna fenn a régi szövetség, hiszen mélyen elszaporodtak Izrael bűnei, melyek előbb-utóbb nem maradnak megtorlás nélkül. Isten időnként felhívta választott népe figyelmét arra, hogy Ő már korábban teljesítette ígéretét és amennyiben bekövetkezik a romlás, akkor azért a nép saját magát vádolhatja. Ezékiel számtalanszor síkra száll a hamis próféták ellen, akikről egyértelműen megállapítja, hogy saját előnyeik, azaz meggazdagodásuk miatt vezetik félre a népet. Bármennyire is megtelepszik időnként a harag és fenyegetés hangvétele a

próféta hangjában, tapasztalható, hogy látja a népe megváltozásának lehetőségét és bizakodóan szól arról, hogy egyszer majd hazatér a szétszóródott nép. Míg kitartóan hirdeti a béke szövetségének időszakát, addig annak is hangot ad, hogy népét majd egyetlen pásztort fogja irányítani.

A történelmi háttér

Jósiás király uralma alatt hanyatlani kezdett az Aszír Birodalom, melyet kihasznált és bevonult Izráelbe, ahol ugyancsak végrehajtotta a „*deuteronómiumi reformot*”. Utána fia, Jójákim lett a király, aki köztudottan híres volt bűneiről és vezetői alkalmatlanságáról. Nebukadneccar babiloni király J. e. 598-ban bevonult Jeruzsálembe, ahol elfogta és elhurcolta a város vezetőit, előjáróit, köztük Ezékielt is. Az egyiptomi biztatásra hallgató háborús pártnak sikerült felül emelkednie Jeruzsálemben, aminek az lett a következménye, hogy Jeremiás próféta közbenjárására sem sikerült megakadályozni a következményeket, ami az ország és Jeruzsálem pusztulása és természetesen a második elhurcolás lett J. e. 587-ben.

Ezékiel prófétai személyisége.

Nevének az a jelentése, hogy „*Erősítse az Úr*”. Amikor teológiai hallgató koromban olvastam erről arra gondoltam, hogy talán testi épségével kapcsolatosan lehetett valamilyen hiányossága és ezért jelenik meg a szülők egyfajta kérése Isten felé, hiszen valóban alapvető szüksége van erre gyermeküknek. Később kiderült, hogy tévedtem ezzel kapcsolatosan, hiszen a kérés másra vonatkozott. Először az sem talált be fiatal felfogásomba, hogy az a nyelvvezet, melyet használt túl merész volt és ma is annak bizonyul, ennek ellenére mégis úgy vélekednek a szakemberek, hogy Ezékiel lelke érzékeny, sebezhető és sok támadás éri. Gyenge és gyarló embernek bizonyul és éppen ezért „*emberfiának*” szólítja őt Isten, melyet nemcsak megérdemel, hanem hasznára is válik a támogatás. Amikor debreceni szolgálatomban érkezettnek láttam az időt arra, hogy Ezékiel kemény kijelentéseire alapozzam egyházi beszédssorozatom, megértettem küldetésének lényegét és azt a tényt, hogy időről időre Isten megmutatta magát a prófétának, ami ezzel egyidőben megerősítette feladata folytatásában. Ennek a helyzetnek néztem most utána és azt olvastam ezzel kapcsolatosan, hogy ez volt tulajdonképpen Ezékiel személyiségének titka és nem az, amit én is és főként a korábbi szakértők véltek róla, hogy beteges gondolkodása volt, melyhez társultak a külö-

nös látomásai, valamint furcsának minősíthető viselkedése, azt is mondhatjuk, hogy feltűnést követelő jelképes cselekedetei. Én bár még mindig nem foglalkoztam behatóan és lehet, hogy el is kések az isteni igazságszolgáltatás harmad- és negyedíziglen történő büntetésével, Ezékielnél határozottan tapasztaltam ennek ellentétét. Ő folyamatosan és kitartóan bizonyosságot tesz Istenről, mint a történelem Uráról, aki igazságos Bíróként megbünteti a nagyhatalmak bűneit. (Sellin-Fohrer: *Einleitung in das AT*. 1969., 455k. old.). Soha nem szerettem a politikát, viszont vannak, akik felkapják ma is a fejüket Ezékiel ide vonatkozó kijelentéseire.

Előzmény

Egy újabb megnyilatkozását olvashatjuk Istennek, akivel ismét találkozott Ezékiel, valamint különös élményben részesült, amikor látta, hogy egy kéz nyúl feléje, melyben egy irattekercs volt. Amikor ez a kéz kiterítette előtte a tekercset, olvashatóvá vált mindkét oldalán egy siratóéneket, illetve sóhaj és jajszó.

Tartalom: Ez 3,1–11. (MBT)

Ezt mondta nekem: Emberfia, edd meg, amit itt találasz! Edd meg ezt a tekercset, azután menj, és szólj Izráel házához! Kinyitottam a számat, ő pedig megette velem azt a tekercset. Ezt mondta nekem: Emberfia, rakd tele a hasadat, töltsd meg a gyomrodat ezzel a tekercssel, amelyet adok neked! Meg is ettem, és olyan édes volt a számban, mint a méz. Azután ezt mondta nekem: Emberfia, menj el Izráel házához, és hirdesd nekik ígéimet! Nem érthetetlen beszédű és nehéz nyelvű néphez szól a küldetésed, hanem Izráel házához. Nem ahhoz a sok érthetetlen beszédű és nehéz nyelvű néphez, akiknek a beszédét nem érted. Bizony, ha azokhoz küldtelek volna, ők hallgatnának rád. De Izráel háza nem akar majd rád hallgatni, mert énrám nem akarnak hallgatni. Bizony, Izráel egész háza keményfejű és konok szívű! De én ugyanolyan keménnyé teszem arcodat, mint az ő arcuk, és ugyanolyan keménnyé a fejedet, mint az ő fejük. Olyan keménnyé teszem a fejedet, mint a gyémánt, amely a tűzkőnél is keményebb. Ne félj, és ne reszkess tőlük! Bizony, engedetlen nép ez! Azután ezt mondta nekem: Emberfia, minden szavamat, amelyet elmondok neked, fogadd szívedbe, és hallgasd figyelmesen! Menj oda fogságban élő néped fiaihoz, szólj hozzájuk, és mondd nekik: Így szól az én Uram, az ÚR!... – akár hallgatnak rá, akár nem törődnek vele.

Mondanivaló:

„Edd meg, amit itt találsz” – áll a szövegben folytatásként és bármennyire is furcsállnánk, Isten parancsára meg kell ennie a prófétának az irattekercset. Máris megfordult a fejében, hogy talán a bizonyítékot kellett eltüntetnie, melyben kemény ítélet volt leírva Jeruzsálem felé. Aztán kiderült, hogy úgy kell értelmeznem, mint ahogy tette az ókori ember, aki számára extázis állapotban édessé válik az enivaló, sőt a büntetés íze is. Sőt az étel nemcsak táplálékot jelent, hanem ebben az esetben a próféta számára szellemi erőt is közvetít. Ez a pillanat ismét arra utal, hogy akit Isten prófétává tesz, azzal azt is közli, amit tolmácsolni kíván a néppel.

Amikor megerősíti Isten a prófétát, akkor szembeülünk a küldetésével is. *Az Úr beszédét kell szólnia és nem saját elképzeléseit fecsegnie.* Amikor pedig Izraelt említi, vagy éppen Jeruzsálemet, akkor ez a fogságba került népre vonatkozik. Jellegzetes figyelmeztetés, hogy dicséret hangzik a nép felé, mely nem *érthetetlen beszédű* (Ézs 28,11; 33,19) és nem *nehéz nyelvű*, mint amilyen Mózes (Ex 4,10) volt. Jellemző a próféta biztatása, akinek azt mondja Isten, hogy a fogságban levők között *más nyelvűek is élnek*, de ennek ellenére hallgatni fognak a prófétára, vagyis értik majd szavát. Ezzel ellentétben nem várhatja el ezt Izraeltől. Ezt a bűnt már csak az tetőzi, hogy Istenre sem hallgatnak. *Homlokról és arcról* is olvasunk egyik - másik fordításban, mely nem változtat a lényegen. A nép *megátalkodására*, szégyentelen viselkedésére utal és ezzel ellentétben a prófétának is azt ígéri, hogy az ő homlokát is gyémánt keménnyé teszi, hogy egyetlen pillanatig se féljen az *engedetlen és dacos* néptől. Ezt követi Isten újabb megerősítése, hiszen felhívja a figyelmét a prófétának, hogy szükséges elég erőssé válnia ahhoz, hogy folyamatosan *figyeljen* a közölt üzenetre, melyet *tartson a szívében*, valamint *bízzon* abban, hogy időnként megkeresi, megszólítja, közli feladatát, hogy átadhassa azt a népnek.

A bevezetőben utaltam arra, hogy Ezékiel a fogságban teljesítette prófétai feladatát, mely itt megerősítést nyer, illetve arról is olvashatunk, hogy túl Isten megnyugtató közlésén a próféta abban is meggyőződhet, hogy törekeny emberi volta ellenére Isten minduntalan megerősíti, képessé téve őt a szolgálatra, valamint abban is megnyugtatta, hogy *üzeneének befogadása, vagy annak elutasítása* a népet fogja áldásban részesíteni, vagy ellenkezőleg, von maga után büntetést.

Alkalmazás

Törekedtem arra, hogy kordában tartsam a véleményem és csak azért sikerült, mert folyamatosan küszködtem az idő túllépésének gondolatával. Szerettem volna, ha egykori tanárom, néhai dr. Szabó Árpád Ezékielt jelöli ki szakdolgozatom témaként és nem a Deuteronomiumot.

Észrevételeimet az alábbiak szerint sorolom:

1. Bizonyosra veszem, hogy mindnyájan esdeklünk Isten megjelenéséért, amikor szól, figyelmeztet, irányt mutat. Az már más kérdés és sokkal összetettebb, hogy miként viszonyulnánk a hasonlóan és különösen furcsa cselekedetekhez.

2. Elég nehéz volt megtalálnom tanulmányaim kezdetén azt az utat, melyen szólnom lehetett és kellett. Egy az, hogy akkor különösen zavarta tanárainkat a magunkkal hozott tájszólás és székelygondolkodás. Nem beszélve arról, ha valakinek éppen más nemzetiségbe hajló berögződése, stílusa volt. Ma is határozottan állítom, hogy megérte odafigyelnem egy majdnem egész időtartamra terjedő szolgálati idő alatt arra, hogy saját gondolataimmal álljak hallgatóságom elé. Azt ne kérdezzék, hogy mekkora eredménnyel jártam.

3. A következő gondolatsor arra figyelmeztet, hogy nemcsak mi lehetünk sokszor érthetetlenek, nehéz nyelvűek, hanem sajnos azok is, akik hallgatnak bennünket. Hadd álljon röviden példaként a nagyváradi szórvány tevékenységem, amikor aradi és temesvári testvéreinknek, illetve ennek kapcsán olténiai más nyelvűeknek villogtattam meg Szentábrahámon elsajátított román tudásom. Egyszóval figyelniük kell más nyelvű embertársaink jelenlétére is.

4. A használatban levő bibliafordítások mellett ma már értem, hogy miért szükségesek a meghalt nyelvek ismerete is. Aki mélyen kíváncsi, az többre vágyhat, de tanulnia kell, aki csak az én szintemen már is jól érzi magát, annak elegendő, ha homloka, arca nem mutat kétszínűséget és ezt nemcsak közli, hanem annak értelmében is viselkedik kollégáival, embertársaival.

5. Végül a legszebb tanáccsal zárom magyarázatom és fölényes hangon közlöm veletek, mint aki hamarosan nyugdíjba megy Isten segítségével, hogy *„éberen figyeljétek magatokra és magatok köré, tartásotok szívetekben Isten üzenetét, mialatt folyamatosan bizakodással teljesítitek a szolgálatot, hiszen magatoknak és népeteknek elismerést szereztek, akik pedig ügyet sem vetnek a munkátokra, azok felelősége az elutasítás és ezért ne törjétek a fejétek”.*

Debrecen – Kocsord, 2025. március 21.

Isten csendje vezéreljen bennünket

„Jézus azonban hallgatott”. Máté 26,63
„Ő azonban hallgatott, és nem válaszolt semmit”.
Márk 14,61

A Virágvasárnaphoz közeledő időszakban Jézus, tanításai után egyre gyakrabban merült el a csendben, szeretett hallgatni és meghallgatni is. Megfontoltan beszélt, amikor kellett, azonban mindig csendes elmélkedésbe burkolózott egy-egy nehéz, fárasztó nap után, az emberi tömeggel való találkozások után félrevonult, illetve imádkozott. Jézus hallgatásával gyakran helyet hagyott annak, hogy ne mindig közvetlen válaszokat adjon, hanem a csendje által is tanított.

Az idézett bibliai versek Jézus Pilátus előtti hallgatását írják le. Nem állt bele felesleges vitákba, hanem csendjével mutatta meg, hogy nem kell minden támadásra, provokációra válaszolni. Véleményem szerint Jézus hallgatása a fájdalom és a szomorúsága kifejezése is, amikor látja az összecsdült tömeg kegyetlenségét és hitetlenségét. Hiszen nem minden helyzetben van helye a szónak, néha a csend maga a legerősebb üzenet.

Nincs is időszerűbb parancsa Istennek, mint az, hogy szeressük a csendet! Más vallásalapítók, mint például Buddha is vallotta: Beszélj keveset, és sokat hallgass. A hallgatás a „Nirvana tornáca”. A próféták is megtapasztalták, hogy hallgatni csak önuralommal lehet, sokszor kell összeszorítani a szánkat, megerőltetnünk magunkat ahhoz, hogy hallgatni tudjunk, amikor kell.

Pedig a világ ma a zaj, a beszéd világa. Rengeteg információ árad felénk mindenünnen, a sok beszéd rengetegében néha elveszünk, előfordulhat, hogy ki sem halljuk mi a tiszta és mi az egyenes beszéd. Ezért a hallgatás és a meghallgatás ma már gyógyírnak is számít.

Például, Pythagorasz saját iskolájában tanította a hallgatást. „Minden bölcsesség kezdete a hallgatás.” – volt az ő vezérelve. Tanulj meg hallgatni, uralkodni a nyelved felett. Ó, hogy szeretnek ural-

kodni az emberek, de másképp lenne, ha a nyelvükön is tudnának uralkodni – vallotta.

Az ókori görög filozófussal is egyet tudunk érteni, mert mindenfelől az információbővség zavara árad felénk. A sokféle információ annyira összekuszálhatja ítélőképességünket, hogy már nem tudunk a józan, saját eszünkkel gondolkodni sem.

Mi, unitáriusok szeretünk a józan eszünkre hallgatni, és a kritikus gondolkodásra való készséget erősítjük magunkban, mert amennyiben megfelelően tudjuk fogadni és élni ezeket az időket, a változatosságokat, akkor hiszem, hogy megfelelő minőségű életet élhetünk itt a földön.

De vajon mi ér többet Isten színe előtt, a sok beszéd, a fecsegés vagy a hallgatás? Isten teremtségünk módjában adta meg a választ: az evolúció hallásra két fület adott, beszédre pedig csak egy nyelvet, hogy többet halljunk, mint amennyit beszéljünk...

A böjt időszakában indokolt felismernünk az önmagunkba való fordulás idejének fontosságát, és ismernünk kell a vigadozások idejét. Tudnunk kell váltani. Általában örömünkbe vegyül egy kis bánat, majd bánatunkra öröm a válasz. Nehéz a veszteséget könnyedén elviselni, és nem lehet az örömet sem könnyelműen nyugtázni.

Nem véletlen, hogy ilyen kíméletlenül egymás mellé került a farsang és a böjt időszaka, és nem fokozatosan váltunk át, egy kis közbeiktatott átmenettel farsangból, a böjtbe. Ez egy fordulópont, amikor az elvek, a gondolatok kilépnek a maguk elvontságából és cselekvéssé változnak, és pedig a legnehezebb fajta cselekvéssé, önmagunk fegyelmezésévé.

A böjt drasztikus beavatkozás a mindennapok megszokásaiba, akár enni-, innivaló dolgában tartjuk, amely a legkézenfekvőbb, akár a beszédben, amikor néha már észre sem vesszük ha parttalanul, sokszor gondolattalanul, mérték és erkölcs nélkül jönnek, és jönnek a szavak, elfeledkezve arról, amit Jézus mondott: minden hiábavaló beszédről egyszer számot kell adnunk. Még a beszédéről is, amit főlegesen fecsegtünk súlytalanul, hiábavaló módon. Jézus hallgatásával arra mutat rá, hogy mi magunk gondolkodjunk el egy-egy helyzeten. Közvetlen válaszok helyett a csendje által is tanított és tanít, amennyiben figyelünk rá.

Csendben megtapasztalhatjuk az élet mélységét, nagy fontosságát. Rájövünk, hogy a világ nagy dolgai nem a csatakiáltásokban, nem a bombarob-

banásban, nem a veszekedésekben, nem a zajban, hanem a csendben dőlnek el és mennek végbe.

A világűrben elképzelhetetlenül nagy csend van, s ez az otthona a milliárd bolygónak és milliónyi galaxisnak, köztük a Földünknek is, és hogy e csendes felmérhetetlenségben mi történik, attól függ a mi létünk, életünk.

Az óceánok mélyén szintén mérhetetlen csend van, és ez a csend volt a tanúja az élet kifejlődésének, ez a csend viszi ma is tovább az életet.

A földre vetett magnak sem kell zeneszó, nem kell hangos biztatás, szidás, perelés - csendben, észrevétlenül fejlődik csirává, szárrá, kenyérgabonává.

A szívben az emelkedett érzések nem az állandó zaklatásban, hanem az áldott csendben, csöndes suttogásban fogannak meg, észrevétlenül.

Ne a világ zaja, hanem Isten csendje vezéreljen bennünket, mert a jókedv forrása az evangéliumi örömhír, mely a húsvéti hitből merít, figyelemmel arra, az élet győz a halál felett. Ámen!

Léta Sándor ■ LELKÉSZ

Örömmel „ült” húsvét

Örömmel ülték meg hét napon át a kovásztalan kenyér ünnepét, mert az Úr örömmel töltötte el őket, /.../, hogy megerősítse kezüket az Isten - Izrael Istene - házának építésére. Ezsdrás 6,22

Kedves Ünneplő Testvéreim, szeretett Atyámfiai! Ismertetem azt a bibliai leírást, melyből kiragadtam mai szentleckénket, és amelynek keresem ünnepi üzenetét. „Az első hónap tizennegyedik napján a száműzetés fiai megülték a húsvétot. Amikor a papok és leviták már mind megtisztultak, s mindnyájan tiszták voltak, leölték a húsvéti bárányt mindazoknak, akik hazatértek a fogságból, testvéreiknek, a papoknak és saját maguknak. Ették a húsvéti bárányt Izraelnek fogságból hazatért fiai, s mindnyájan, akik szakítottak az ország népeinek tisztátalanságával, s hozzájuk csatlakoztak, hogy az Urat, Izrael Istent keressék. Örömmel ülték meg hét napon át a kovásztalan kenyér ünnepét, mert az Úr örömmel töltötte el őket, feléjük hajlította Asszur királyának szívét, hogy megerősítse kezüket az Isten - Izrael Istene - házának építésére.”

Szeretett Testvéreim! A mai üzenet három részből áll. Az ismertetett bibliai szöveg először arra hívja fel figyelmünket, hogy a szertartást irányító és vezető emberek, vagyis a papok és leviták megtisztul-

tak, sőt a nép nagy része is hasonlóan vélekedett erről. Nem bonyolodom bele az ószövetségi ember tisztasági törvényeinek szövevényébe, sőt azzal sem foglalkozom, hogy miként nyilatkozik erről a mai keresztény világ nagyobb része. Arra utalok viszont, hogy miként beszéltek erről gyermekkorunkban felnőtt testvéreink, amikor beköszöntött a „nagyhét”, illetve ott álltak az ünnep előtt és végső döntést kellett hozniuk, hogy kiállnak úrvacsorát venni, vagy kimondják, hogy nem sikerült felkészülniük rá. Vagyis úgy érezték, hogy méltatlanok Jézus emlékének átéléséhez, mert lélekben nem sikerült megtisztulniuk.

Mit mondunk ma ezzel kapcsolatosan? Fogalmazhatunk-e a gondolkodóval: „/.../ Gyötrelmeink oka messzi múltunkban gyökeredzik. Küzdelmeink, vergődéseink, életünk keresztútja vezeklés, de egy-szersmind megtisztulás is. Semmi sem fejleszti annyira a lelket, mint a lelki szenvedés, semmi sem tisztítja meg jobban az anyagságtól, mint a testi gyötrellem. A szenvedés tehát a mi Mesterünk, épp ezért a legfőbb szerepet játssza életünkben mindaddig, míg lelkünk annyira meg nem világosodott, hogy nem szorul többé a kínok ostorára.” (Alexy Elza) Minden bizonnyal nekünk is át kell mennünk a megtisztulási folyamaton, hogy nyugodt szívvel-lélekkel álljunk be az ünneplők sorába.

Sokszor elgondolkodunk azon, hogy micsoda szomorúság egy nép számára, amikor évtizedeken át él fogságban. A megkötözött kéz, szív képe évezredek múltán is fájdalommal tölti el érző lelkünket. Izrael fiai hazatértek a fogságból és ennek ünnepléseként vágta és ették a húsvéti bárányt. „Ha félelemből cselekszel, képtelen vagy befogadni a szeretetet, hiszen egy olyan gondolat fogságában élsz, ami arról szól, hogy mit kellene tenned a szeretetért. Éppen

ezért minden aggodalmas gondolatod csak elszigetel a többi embertől. De amint megkérdőjelezed a gondolatodat, máris rájössz, hogy nem kell tenned semmit a szeretetért. Ez az egész csupán ártatlan félreértés, nem több. /.../” (Byron Katie) A mai ember nem élhet testi, vagy lelki fogságban. Sőt nincs okunk a félelemre sem, melyről időnként beszélnek testvérfelekezeteink. Isten nem kényszeríti ránk azokat a téziseket, melyek elhomályosítják életünk egét. „Ha azért mondasz vagy teszel valamit, hogy valakit vagy valamit megszerezess, megtarts, befolyásolj vagy irányíts, az ok mindig a félelem, az eredmény pedig a fájdalom. A manipuláció egyenlő a szeparációval, a szeparáció pedig a szenvedéssel. Lehet, hogy a másik közben teljes szívéből szeret, de neked esélyed sincs, hogy ezt felismerd.” (Byron Katie)

A próféta arról is ír, hogy ünnepeltek azok, akik szakítottak az ország népeinek tisztátalanságával. Az ismert filozófus, Friedrich Nietzsche hangsúlyozza, hogy „Meg kell tanulnunk a tisztátalan viszonyokból tisztán kikerülni, és ha a szükség így kívánja, tisztára kell tudnunk mosakodni a mocskos vízben is.” A pénzéhes világ „rablónak” tette már azokat is, akiknek mesterségük megélhetést biztosít. Egyre többen panaszkodunk arról, hogy már nem csupán a piaci csalóktól, trükkösöktől kell tartanunk, hanem olyan „tisztességes” foglalkozásúaktól is, akik pl. nem végzik el az autónk javításait, de elkérik érte a pénzt.

Végül a szentlecke harmadik üzenetével zárom a gondolatsort. Arról olvastam, hogy akik hazatér-

tek, megtisztultak és ették a húsvéti bárányt, örömmel ünnepeltek hét napon át. „Az emberi élet legnagyobb élményeit nem szabad csakis magáncélokra hasznosítani. Örömből, szeretetből, boldogságból, jókedvből másoknak is kell juttatni. Tovább kell adni a fényt, mert akkor tovább is tart.” (Müller Péter). Sokan osztjuk ezt a gondolatot. Valóban akkor vagyunk boldogok, amikor szereteteinkkel megoszthatjuk élményeinket. Amikor szorosan egymás mellett köszöntjük fel az ünnepeltet, sírjuk el, és töröljük le örömkönnyeinket. A történetben egy héten át ünnepeltek. Nekünk egy-két nap bőven elég erre. Ők azért csatlakoztak az ünneplőkhöz, hogy Istent keressék, aki megerősíti kezüket, hogy építhessék az országot. Ez a cselekedet kérdéseket tesz fel számunkra: miért csatlakozunk testvéreinkhez? Milyen a mai ünneplésünk? Mi az, amit örömként magunkkal vihetünk otthonainkba, hogy elmeséljük azoknak, akik nem jöttek velünk? A mi vágyunk sem lehet más, imádkozunk azokért, akik itt vagyunk, majd emlékezünk azokról, akik itt szoktak lenni velünk és közöttünk. Hisszük, hogy ma minden lélek összeölelkezik újra és egyesül Isten akaratával, hogy kiteljesedjen ennek az esztendőnek is húsvéti öröme és jövőre szóló reménysége. Csatlakozunk embertársainkhoz, akik keresik Istent, akik folyamatosan tapasztalják, hogy részvételükkel egyre biztosabb formát ölt Isten országa a földön. Ez a meggyőződés tetőzze húsvéti hitünket. Ámen.

PGyL

Gondviselő Istenünk, megtartó, szerető édes Atyánk!

Amikor hasad a hajnal, vagy hasunkra süt a nap, örömmel mondunk hálát neked, hogy új napra ébredtünk. Sokszor emlegetjük életünk során, hogy addig vagyunk boldogok, míg megfoghatjuk szereteteink kezét, míg mélyen a szemünkbe néznek és megkérdézik tőlünk, hogy vagyunk-e, jól aludtunk-e az éjszaka. Amikor aztán félben maradt munkával, vagy megelégedésre végzett feladattal zárul a nap és két kezünket összetéve hálát mondunk az elvett megvalósításért, ismét boldogan té-

rünk nyugovóra, hiszen Te Istenünk, a legjobb földi gondviselőként fogtad a kezünk és vezettél bennünket boldogulásunk útján.

Köszönjük Istenünk a folyamatos támogatásod, s valahányszor meginog a lábunk, elerőtlenedik a karunk, soha nem engedsz elkeserednünk, hiszen gyakran lábak helyett szárnyakat, karjaink helyett szerető gondviselést és ápolást nyerünk tőled, szereteteinktől, embertársainktól. Hálát mondunk minden egyes vigasztaló és könnyet törölő szóért, hiszen

esetlen és magatehetetlen voltunkban is számottevő segítségre leltünk a mellettünk levőktől is, akik egyetlen pillanatra sem feledkeztek meg arról, hogy legszebb küldetésüket élik földi körülmények között, s így neked Istenünk legnemesebb teremtményeid lehetünk.

Tagadhatatlan Atyánk, hogy régóta folyamatosan halljuk a háttérből előre törő hangod, miszerint szüntelen felteszed gyermekeidnek a kérdést, hogy *Kit küldj el? Ki megy el nekünk?* Némelyek hangos szóval többen tettel válaszolnak, hogy „*Itt vagyok,*

engem küldj el!” mások továbbra is nézelődnek, hát ha most is elmegy helyettük valaki más. Jó Atyánk köszönjük mindannyiunk nevében, hogy hozzájárulhattunk világod teremtéséhez és fenntartásához, de ugyanakkor kérünk, hogy ezután is add meg számunkra a gondoskodásba és aggodalomba préselődött, ölelésben kiteljesedett szeretetet.

Dicsőségedre, emberi boldogságunkra és örömünkre. Ámen.

PGy.L

DOLGOZATOK

Van még értelme!?

Minél inkább változik a világ, annál inkább szükség az örökérvényű dolgokhoz fordulunk. A bibliai bölcsesség kiapadhatatlan forrás arra, hogy kapcsolatban maradjunk a soha el nem múló, minden korban érvényes láthatatlan valósággal. Templomba azért megyünk, hogy a végtelenhez, az örökhöz mérjük magunkat. De néha a világunkat érintő események olyan átütő erejűvé válnak, hogy átvérzik hétköznapijainkat, gondolatainkat. Ilyenkor felelőtlenség lenne tőlük úgy elfordulni, mintha nem léteznének. Mintha nem aggasztanának.

Ezzel az aggodalommal találkozom újabban nap mint nap. Elárasztanak az információk, kapkodjuk a fejünket és aggodunk a jövőért. Észre sem vesszük, de úgy szurkolunk az embertelen, véres, pusztító háborúnak, mintha valamiféle sportesemény lenne, ahol egyik vagy másik oldalon kellene állást foglalnunk. Önmaguk nagyszerűségétől és a világhatalom édes borától megrészegeedett megamán emberek játszmáinak médiakommunikációs tengerében fuldokolunk, és azt hisszük, beáldozhatjuk a családi és baráti kapcsolatokat is az igaznak vélt véleményünk védelmében. És csak ömlik és ömlik ránk az információ. Egyre több ember szemében ott az aggodalom. Ami nagyobb baj: egyre több ismerősünk, ba-

rátunk, sőt, szeretettünk szemében is ott a félelem, az aggodalom.

Mindeközben megpróbálunk kitartani. Menteni a menthetőt. Menteni a gyermekkort. A szülőföldet. Kicsiny hazánkat. Családunkat. Az európai álmot. Az emberi méltóságot. A jogszerűség hitét. A rend képzetét.

Elkötelezetten próbáljuk nevelni a gyermekeket és fiatalokat, Tanítani őket a hagyományos értékekre, illemre, becsületre, kitartó munkára, jóságra. De látva, ami körülöttünk zajlik, gyakran felmerül a kérdés, hogy van még egyáltalán értelme bárminek.

Jönnek velünk szembe a kérdések:

Ha a világ tele van igazságtalansággal, van még értelme igazságosságra nevelni?

Hogyan lehet meggyőzni a gyerekeket arról, hogy az őszinteség érték, ha a sikeres emberek közül sokan hazugságokkal érik el céljaikat?

Érdemes-e a becsületességet hangsúlyozni, ha a társadalom gyakran a csalókat és korruptokat jutalmazza?

Miként magyarázhatjuk el a fiataloknak a kitartó munka értelmét, ha sokan gyors, tisztességtelen úton jutnak előre?

Ha a hatalmat gyakran azok szerzik meg, akiknek nincs erkölcsi tartásuk, miért lenne fontos a jó jellem nevelése?

Lehet-e még a közösség és az együttműködés fontosságára nevelni, amikor az individualizmus és önzés látszik sikeresnek?

Hogyan adhatunk reményt a következő generációnak, ha a világpolitika egyre cinikusabb és kegyetlenebb?

Miként lehet megvédeni a gyermekeket a manipulációtól, ha már fiatal korban bombázzák őket manipulatív tartalommal?

Érdemes-e a tiszteletet és illemet tanítani, ha a társadalomban a tiszteletlenség és agresszió gyakran erősebbnek látszik?

Hogyan tanítsuk a fiatalokat arra, hogy álljanak ki az igazságért, ha azt látják, hogy az igazságért üldöztetés jár?

Van értelme a hazaszeretetre és felelősségre nevelni, ha a vezetők saját érdekeiket helyezik előtérbe?

Hogyan lehet elkerülni, hogy a gyerekek cinikussá vagy közönyössé váljanak a világ problémái láttán?

Van-e még értelme az empátia és együttérzés tanításának egy olyan világban, ahol a hatalom gyakran az erőszakon és manipuláción alapul?

Hogyan lehet megőrizni a gyermekek hitét az emberiségben, ha a hírekben naponta látnak háborúkat és erkölcsi lezüllést?

Lehetséges-e jó példával nevelni, ha a társadalomban a negatív példák uralkodnak?

Ha a világ egyre inkább az anyagi javakra épít, van még értelme a belső értékek hangsúlyozásának?

Hogyan tanítsuk békés együttműködésre és együttélésre gyermekeinket, amikor a világ békét újra a nemzetállamok fegyverkezésében és a tömegpusztító fegyverekben látják?

Hogyan segíthetünk a fiataloknak eligazodni egy olyan világban, ahol az értékrendek egyre kaotikusabbá válnak?

Erőtlen válaszként szeretnék egy olyan valamire rámutatni, ami az örök változó világban örökérvényűt jelenthet. Hisz már ott volt a teremtés pillanatában, bele van szöve a világ szövetébe. Ez hangolja össze az egyszerű és komplex rendszerek működését, a bolygók mozgásától a szívek egymásra találásáig. Ez pedig a bölcsesség.

Javasolom, hogy olvassuk el ehhez Jób könyvének 28. fejezetét, az úgynevezett bölcsességhimnusz, mintegy ellenpontjaként az állhatatosságot nélkülöző korunk nyugtalanító kérdései. Ebből emelem ki a 20–28 verseket:

„Honnan jön tehát a bölcsesség? Hol van az értelem lelőhelye Rejtve van minden élő szeme előtt, az ég madarai előtt is el van takarva. Az enyészet helye és a halál így szól: Csak hírét hallottuk fülünkkel. Is-

ten ismeri az ahhoz vezető utat, ő tudja annak lelőhelyét. Mert ő ellát a föld pereméig, mindent lát az ég alatt. Amikor megszabta a szél erejét, és megállapította a vizek mértékét, megszabta az eső rendjét és a mennydörgő viharfelhő útját, akkor megtekintette és számba vette, elkészítette és megvizsgálta a bölcsességet. Az embernek pedig ezt mondta: Íme, az Úr félelme a bölcsesség, és a rossz elkerülése az értelem.”

Ha a bölcsesség témája szóba kerül, gyakran ugyanazok a képek jutnak eszünkbe: magányosan üldögélő agg, az évek tapasztalatát ráncaikban hordozó idősek, vagy talán irodai falakra akasztott diplomák, neveket megelőző vagy követő titulusok, érdemfokozatok, könyvekkel teli falak. Mint ha mindez azt sugallná, hogy a bölcsesség az összegyűjtésről szól. Ha bölcs akarsz lenni, halmoznod kell - több tudást, több információt.

De vajon ez a felhalmozás a bölcsességről szól, vagy inkább a tudásról? És mi a különbség a kettő között? Mit is akarunk kifejezni a fej és a szív szimbolikájával?

Hallgassuk meg erről Einstein frappáns megállapítását: „Az intuitív elme szent ajándék, a racionális elme pedig hűséges szolga. Olyan társadalmat hoztunk létre, amely tiszteli a szolgát, és elfelejtette az ajándékot.”

Az intuitív elme, a szív hangja, a bölcsesség megnyilvánulása. Ezzel szemben az információ, az ismeret a racionális elme területe. A hűséges szolgálé.

Az információk egyre csak sokasodnak, mélyülnek, aprózódnak. Az információk magas sílókban léteznek. Az információ leginkább az adatok összegyűjtéséről, feldolgozásáról és azok egy tudományterületen belüli rendezéséről szól. De a bölcsesség az információk integrálásáról szól – harmóniát és egységet teremt.

Az információ magas tornyokat épít, amelyeken lifttel lehet fel-le közlekedni. Leérsz az aljára, és megtanulod a kémia alapjait. Aztán felülsz a liftbe, és további kémiai ismereteket tanulsz, egészen a legújabb kémiai tudományos ismeretek határáig. Ez az, amit az információval teszel. De a bölcsesség az, ami lehetővé teszi számunkra, hogy átjárjuk ezeket az információs tornyokat.

Például egy jó vezető meghallgatja az információval rendelkező emberek tanácsait. Meghallgatja a szakértőket, a tudósokat, a jogi csapata tanácsait, a marketingcsapat információit, a pénzügyi és számviteli emberei meglátásait. Aztán a belső hangra kell hallgatnia, és magányos döntést kell hoznia.

Az unitárius lelkiség mind a múltban, mind a jelenben ünnepelte a tudást, annak megszerzését és értékét. Hiszi, hogy a tudomány jobba teheti az ember életét, és hogy a tudásnak kéz a kézben kell haladnia a hittel. Ezzel együtt hangsúlyozza a bölcsességet, mint a tudás, az információ elengedhetetlen kiegészítőjét. A tudás az ismeretek halmozása. A bölcsesség azok leegyszerűsítése, életté formálása. A bölcsesség matematikája gyakran éppen az ellenkezője az ismeretének: inkább kivonás, mint összeadás. A tudás felhalmozása gyakran nem közelít, hanem távolít a bölcsességtől. Gyakran a bölcsesség nem még több információ megszerzéséről szól, hanem annak elengedéséről. Ahogyan a nagy szúfi költő, Háfiz mondja: *„Az Örökkévaló néha hatalmas szívességet akar tenni nekünk – fel akar fordítani minket, fejjel lefelé tartani, és jól megrázni, csak hogy minden feleslegest kirázzon belőlünk.”*

Márpedig naponta ömlik és ömlik belénk a sok információ, a hasznos és a felesleges. És naponta gyarapodunk szakmánk, szakterületünk ismereteiben is. Sokan közülünk évek óta nem olvastak mást, csak szakkönyvet. Márpedig amikor a szakember ül a közép pontban, bennünk a bölcs gyakran a szélre szorul.

Mind a tudásra, mind a bölcsességre szükség van. De más a természetük. Ezt fontos megértenünk. Fontos megértenünk a szent ajándék és a hasznos szolga közti különbséget.

Az anyagi világ jó működtetését az egyre pontosabb ismeret segíti elő. Gondoljunk az orvostudományra. Vagy a reáltudományokra. Például ha egy épületet jól megépítenek, és az anyagok is megfelelőek, akkor az jó néhány évtizedig biztosan állni fog. A sikeresség esélye 95% felett van. Senki sem gondolkodik úgy, hogy „talán megáll, talán összedől”, mert amikor valami információalapú, azt viszonylag könnyű kezelni. De most gondolj egy házasságra vagy családra! Itt sokkal alacsonyabb a sikerességi arány. Miért? Mert egy házasság, egy család, de egy vállalkozás építése is nem csak információt, hanem bölcsességet is igényel. Nem tudod megtanulni a család működtetését egy pszichológiai magazin legfrissebb számából, mert valószínűleg teljesen mást ír, mint amit 10 évvel ezelőtt írtak; és mert minden ember *útja* más. Az információ folyamatosan változik, de a bölcsesség örökkévaló, állandó.

Frappánsan fogalmaz Sandra Carey: *„Sose téveszd össze a tudást a bölcsességgel. Az egyik segít*

megélni, a másik segít élni.” Az egyik egzisztenciát teremt, a másik életet. És mi nem csak megélni akarunk, hanem élni.

Fel kell tehát mi is tennünk a kérdés, amire Jób könyve emlékeztet: amikor nem találok az élethez vezető utat, amikor nem lelem a bölcsesség ösvényét, akkor vajon *„hol nem kerestem még?”*

Drámai, ahogy Jób ezt a kérdésfelvetést szemlélteti a nevét viselő bibliai könyv 28. fejezetében, az úgynevezett bölcsesség-himnuszban.

Bemutatja, ahogy az ember az anyagi világban mindent képes feltárni: felszakítani a föld kérgét, testébe lyukat fúrni, leereszkedni mélyen a tárnákba, kötökön csüngve kikutatni a kőzetek rétegeit. De bármilyen mélybe hatol is a látható világ ismeretébe, nem találhatja meg abban a bölcsességet. És hiába emelkedik magasra a szárnyaló sas, kémleli távolról a magaslatokat és tengereket, ahogyan ma mi ezt már sokszorosan behatóbban meg tudjuk tenni, a bölcsesség nincs ott. És vallathatjuk a holtak birodalmát, mindent, mi szemünkkel és eszközeinkkel megismerhető, feltárható, kikutatható, abban nincs ott.

És akkor talán megállunk, és megkérdezzük: *„Vajon hol nem kerestem még?”* A válasz pedig: az emberi szívben. Mert Isten oda helyezte el.

Milyen egyszerűen hangzik, és talán az is lehetne. Kutasd a szíved, ismerd meg annak titkait, és akkor felismered a magad útját, miként a bölcs megfigyeli a hangyák ösvényeit. Egyszerűen hangzik, és talán az is lehetne. Csakhogy ma az információval való elárasztás korát éljük. Annyi információ, ami nem rendeződhet tudássá, nem integrálható.

Ma ezt az örökkévaló dallamaival dobbanó szívet, vagy ha úgy tetszik, ezt az intuitív elmét, információ-cunami tartja áradásban.

Ha léptékeiben más is, de nem mai ez a jelenség. Mindig áramolt valamiről az izgatott emberiség épp megszerzett ismerete. Valami mindig izgalomban tartotta, és azzal telekiabálta a világát, a füleket. Mert minden kornak megvolt a maga szelleme. A német úgy mondja, hogy zeitgeist. A „Zeit” időt jelent, a „Geist” szellemet. Kor-szellem. Azaz az adott időszak domináns gondolkodásmódja, világnézete, kulturális sajátossága. Minden történelmi időt áthatottak ezek a szellemek, ezek a démonok.

Minden kornak megvolt a maga kor-szellem, ami az adott kort információval elárasztotta. Ez az örökérvényű fölé próbált emelkedni, és meghatá-

rozni, hogy milyen jellegű ismeretet szerezzünk, milyen életcélokat tűzzünk ki. A kor-szellemei megszállták az embert, és ki akarták jelölni számára, miért és hogyan éljen.

Minden kornak megvolt a maga korszellem. Az ókori görögöket például a filozófia és demokrácia kérdései izgatták, a rómaiakat a birodalomépítés és a jogrend kérdései. A középkor az egyház dominanciájától, a reneszánsz az emberközpontú gondolkodástól és a művészetektől, a felvilágosodás az értelem és szabadság eszméitől volt hangos. A francia forradalom a társadalmi reformok és a nemzeti identitás megerősödésétől, az ipari forradalom a technológiai fejlődéstől és kapitalizmus kibontakozásától, a romantika kora az érzelmektől és a nemzeti identitástól, a 20. század eleje az modernizmustól és a világháborúktól. Na és a 20. század második fele? Mert ezeket a szellemeket már gyakran hallhattuk magunk is sikoltani? Hidegháború, gyarmatok felszabadulása és a harmadik világ felemelkedése, gazdasági növekedés és fogyasztói társadalom, társadalmi mozgalmak és kisebbségpolitikák, technológiai robbanás az úrkutatástól a személyi számítógépekig. És így érkezünk el a mai hangokig: digitalizáció és világháló, globalizáció, klímaválság és fenntarthatóság, migráció, járványok és globális krízisek, mesterséges intelligencia, populizmus és polarizáció. És mivel felfedeztük a tények utáni társadalmat, hírek és álhírek reménytelen küzdelme. És végtelen áradása, az immár zsebben hordható világháló korában.

Most, az utóbbi években, és főként az utóbbi hónapokban olyan napokat élünk, amikor a világ kifordulni látszik a sarkából. Amikor szándékosan ejtik rabul a figyelmünket az elárasztó információval. Amikor naponta hüledezünk a sokkolónak szánt híreken, és a mindennapi valóság megkérdőjelezni látszik mindazt, amit szépnek, jónak, igaznak és szentnek tartunk. Amikor új világrend születik, amikor szövetségi rendszerek és evidenciák bomlanak fel, amikor – ahogy Jim Morrison mondja – „örültek igazgatják börtönünket”.

Azonban van egy másik hang. A bölcsesség hangja, ami szelíden, de meg nem semmisíthető módon ott figyel bennünk. Mert ismeri minden korok küzdelmét, és külön tudja választani a mulandót az örök érvényűtől. Ő már látott civilizációkat felemelkedni és lesüllyedni, hallott harsogó ígéreteket szép új világról, a tömegek vágyott boldogságáról, és látott magukat isteneknek képzelő vezetőket,

látott pusztítást és romjaiból újjászülető városokat, látott császárokat és diktátorokat, akik birodalmukkal együtt süllyedtek el az idő tengerében. Hangja pedig nem változott, mert az Örökkévaló Isten, aki „*ellát a föld pereméig, mindent lát az ég alatt*”, Ő tette a bölcsességet a teremtet világ alapjává. Mikor? Még akkor, „*amikor megszabta a szél erejét, és megállapította a vizek mértékét, megszabta az eső rendjét és a mennydörgő viharfelhő útját, akkor megtekintette és számba vette, elkészítette és megvizsgálta a bölcsességet. Az embernek pedig ezt mondta: Íme, az Úr félelme a bölcsesség, és a rossz elkerülése az értelem.*”

Mit tanít ma számunkra az örök bölcsesség, amely a szívben vett hajlékot? Mit tanít akkor, amikor kétségek gyötörnek, hogy vajon még van-e bárminek értelme?

Azt tanítja, hogy mégis érdemes. Mert évezredek tapasztalata ezt igazolta. Hogy mégis érdemes. Minden látszat ellenére is érdemes, mert hosszú távon jobb a becsület, a jellem, az udvariasság, a tisztelet. Mert ezek táplálják az életet. És ami az életet segíti, azon áldás nyugszik.

Az örökkévaló bölcsesség ma azt üzeni nekünk, hogy bár a történelem tele van háborúkkal, igazságtalanságokkal és hatalomittas vezetőkkel, a világot mégis azok a csendesek vitték előre, akik a becsületet, az igazságosságot választották.

Hogy azok az emberek, akik nemes jellemet fejlesztenek, hosszú távon boldogabb, kiegyensúlyozottabb és hitelesebb életet élnek.

Hogy tiszta lelkiismerettel élni, belső békével rendelkezni és másokat segíteni olyan dolgok, amelyek önmagukban is értelmet adnak az életnek.

Az örök bölcsesség azt üzeni ma nekünk, hogy az igazság, a becsület és a munka értékét a nehéz idők mutatják meg. Hogy akik hűek maradtak az értékeikhez, ők teremtették újra a közösségeket a káosz után.

Nemzedékek évezredes bölcsessége abban erősít meg, hogy ha lemondunk a nevelésről, az értékek átadásáról, akkor pontosan az történik, amitől félünk: a világ egyre kegyetlenebb, önzőbb és romlottabb lesz. Az egyetlen módja annak, hogy ez ne így legyen, ha mi magunk kitartunk az értékek mellett és továbbadjuk azokat.

A bölcsesség nem azt jelenti, hogy mindig győzünk, hanem azt, hogy tudjuk, miért érdemes élni.

Hogy a békéhez nem fegyver kell, – ne adj Isten, tömegpusztító fegyver – hanem megértés, együtt-

működés, közös felelősségvállalás. Hogy addig is, amíg eljön a beígért, fantasztikusan jó világ, maradjunk tisztelttudóak, udvariasok, ha lehet, jók.

Igen, testvéreim, a Bölcsesség ma azt üzeni nekünk, hogy minden látszat ellenére, lesz még olyan világ, sőt, most is az van, amikor fiaink és lányaink karaktere többet fog érni minden másnál. Amikor lesz még értelme átadni helyünket a buszon, előzenynek lenni, kulturáltan viselkedni, segíteni, emlékezni mások fontos dolgaira, felsegíteni az elesettet, megvédeni a bántalmazottat, bátorítani a csüggedőt, védelmezni a jövővényt, árvát és örve-

gyet, nem vágni mások szavába, nem nevetni mások kárára, nem harsogni a közösségi térben, nem gondolni magunkat másoknál jobbnak, de szelíd maradni, köszönetet mondani, elismerni mások érdemeit, belátni a tévedést, megbocsátani, szeretni.

Az örület újra és újra felforgatja a világot, de a bölcs ember tudja: neki most kell élni. És igen, élni kell, nem csak megélni. Élünk hát félve az Istent, és kerülve a rosszat. Ámen.

Dr. Czire Szabolcs ■ LELKÉSZ

Stockholmi¹ emlékezés

A bevezetőben szeretném elmondani, hogy nem vagyok szakértője az 1848-49-es szabadságharc- és forradalomnak sem *történelmi*, sem *irodalomtörténeti*, sem semmilyen más szempontból. És hogy mégis elfogadtam ezt a felkérést, hogy ma itt előttek álljak ezen jeles nap méltatása kapcsán, azért is van, mert az utóbbi közel fél évszázadban érintőlegesen évenként egyszer alkalmam volt foglalkozni ezzel az ünnepel. Lelkészként adódott a lehetőség évente, hogy az ünnep üzenetébe elmélyedjek.

Két fő részre osztanám ezt az időszakot, amiről az imént beszéltem: 1977-1990 és 1990-napjainkig. És micsoda különbség volt a két időszak kapcsán gondolni dicső elődjeinkre.

Ezen bevezető után térjünk rá a mai nap mindannyiunk részére oly fontos események vizsgálatára.

Az 1848-ban elindult és 1849. Március 15-éig kibontakozó időszakot úgy emlegetjük, mint az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc.

Ha ezt vesszük alapul, és egy lélegzetvétellel ki tudjuk mondani a két dátumot, akkor ma az ünnep 175., 176. éves évfordulójára emlékezhetünk. Nem

kevés időszak az, amiről ma elmélkedünk, közel kétszáz év és ma is érdemes visszagondolunk ennek jelentőségére. És jól tesszük, mert nem szabad soha feledésbe merülnie mindannak, ami ott és akkor Budapesten történt, és aminek hatása rövid idő alatt elterjedt az egész Magyarország területén.

Jókai 1848. márc. 19-én a következőket írja: „Tartsátok tiszteletben e napot, amelyben a nép szava először megszólalt. Március 15-ét írjátok föl a szívetekbe és soha el ne felejtsetek.”

Vajda János így medítál 1895-ben a márciusi eseményekről: „Nem tudom meddig tart 1848 március idusa ünnepeltetésének szokása nálunk. Talán fél évszázados forduló után meg is szűnik...”

Krúdy egy 1927-es írásában a békebeli Magyarországról így elmélkedik: „Vajon van e ház még Magyarországon, amelyet március közepén Kossuth és Petőfi arcképekkel díszítenek?”

József Attila 1937-ben egyik legfontosabb költeményében (Hazám) ezt írja:

„Ezernyi fajta népbetegség,
Szapora csecsemőhalál,
Árvaság, korai öregség,
Elmebaj, egyke és sívár,
Bűn, öngyilkosság és lelki restség,
Mely hirtelen csodákra vár,
Nem elegendő, hogy kitessek,
Föl kéne szabadulni már.”

¹ 2024.márciusi előadás: Elhangzott: Stockholmban, a Magyar Házban

Ezen sorokat olvasva az az érzésünk, mintha soha nem is történt volna meg 1848-49 a magyar történelemben.

Azért hoztam ide ezeket az idézeteket, mert ezekből kiolvasható az aggodalom, vajon meddig terjed majd a forradalom és szabadságharc megünneplése. Elérkezve a mai napig, megnyugtató ma az a tudat, hogy sokáig.

Akkor, amikor ezeket a felvetéseket megfogalmazták még csak 80 év telt el Március 15-e óta. Aztán megint 80 év és 1948-tól negyven évig csak illegálisan, rendőri retorziókat kockáztatva lehetett megünnepelni a nemzeti ünnepet a szocializmust ünneplő Magyar Népköztársaságban.

Orbán Viktor arról beszélt nemrég egy 48-49-es visszaemlékezéssel kapcsolatban, hogy üzték ki őket a 80-as évek végén a Batthyány örökmécsesről lovasrendőrök kardlappal végig verve az emlékezők tömegén.

Ha nektek, Kedves Barátaim, akik emigrációban magyarokként éltek életetek itt Skandináviában fontos 175 év után is erre emlékezni, akkor ezt mondom, minden rendben van.

A következőkben arról szólnék röviden, hogy mi is készítette elő a magyar szabadságharc és forradalmat. Egy negyedszázados reformkor. Ennek Széchényi 12 pontja volt az előképe, példaképe. A legnagyobb magyar a *Stadium* című művében írja: „*Hunnia minden lakosának polgári létet adni – ím ez az, amit 1832-ben teljes meggyőződéseim szerint honunkra nézve, nemcsak idő előttinek, sőt szinte már idő utáninak tartok.*”

Széchényi 12 törvényjavaslatában foglalta össze polgári szisztémája lényegét, amelyben a tulajdon és tulajdonos központi szabadsága központi szerepet kapott. Először Ő, a magyar polgárosodást nemcsak szép, és mi több, - ma is időszerű szavakkal írta le, de alkotó tettekkel és sikeres példamutató vállalkozásokkal is elindító, legnagyobb polgár írta le: „*Minél több a tulajdon, annál gazdagabb egy ország.*”

Nem sokkal után a reformkor legtisztább erkölcsű politikusa és szónoka Kölcsey 1834. nov. 10-én elmondta a pozsonyi diétán híres mondatát: „*...közös érdek, amely a társadalom minden tagját egyformán köti a hazához, csupán két szó: szabadság és tulajdon.*”

Az 1848-as forradalom egyszerre és együtt valószínűsítette meg a reformkori szellem és jellem pél-

daóriások érdekegyesítő eszméjét a politikai szabadságot és a polgári tulajdont.

Az azóta eltelt közel 200 év óta meg-megálló, felemás, a többséget kirekesztő polgárosodási folyamata megmutatta, hogy a tulajdoni szabadságból, nem föltétlenül következik a politikai szabadság, más szóval demokrácia, ha nincs tömeges polgári tulajdon.

A közel 35 évvel ezelőtti rendszerváltástól nagyon sokan azt várták, hogy a szabadsághoz magántulajdon, azaz polgári életforma is társul, és végre nálunk is kialakul, kialakulhat a fejlett európai országokra jellemző széles, jómódú és erős középosztály.

Ezzel szemben az történt, hogy a magukat haladónak és szakértőnek mondott régi-új oligarchikusan uralkodó csoportok ún. privatizáció során megszerezték a nemzeti közvagyon legnagyobb részét, amit a maguk javára államosítottak.

Ennél tovább nem megyek, mert kerülöm az aktuálpolitikát, csupán azt szerettem volna ezzel érzékeltetni, hogy mi a legnagyobb különbség az utóbbi háromnegyed évszázadában Kelet és Nyugat, Észak és Dél között. Miért tudott a két előbbi úgy fejlődni, ahogy, míg nekünk sajnos nem az a sors adatott meg.

Az eddig elhangzottak alapján nem kétséges, hogy Március 15. az a nemzeti ünnepünk, ami leginkább a közgondolkodás részévé vált. Ünnep, amit nem kell megmagyarázni, bár az 1848-as forradalom és szabadságharc történetét – épp a részletek érdekessége miatt – érdemes újra és újra felidézni, mint ahogy azt a mai nap is tettük

Ünnep, ami évről-évre ismétlődően tartalmazza már-már liturgikusan, az állandó elemeket és mégis alkalmas arra, hogy újabb szempontokkal gazdagítsa a történelemtől és közélettről való gondolkodást.

Ünnep, ami meghihetett költőt és író, muzsikust és festőt és ez által kicsit el is emelkedett a valóságtól, ami által a nemzeti mitológia részévé lett.

Ünnep, ami felhívja a figyelmet a nemzeti mitológia fontosságára.

Ünnep, melyben mítosz és valóság nem feltétlenül állnak távol egymástól.

(Hiszem, hogy a képzelet erősebb a tudásnál.

Hiszem, hogy a mitológia igazabb a történelemnél.

Hogy az álmok hatalmasabbak a tényeknél,

*hogy a remény mindig győzedelmeskedik
a tapasztalat felett,
a nevetés egyetlen gyógyír a bánatra,
És hiszem, hogy a szeretet erősebb, mint a halál.*
(Robert Fulghum) Írja amerikai paptársunk egyik
regényében és mennyire igaza van.

A *Nemzeti dal* szavaló Petőfi Sándor alakja, mint az ünnep legismertebb szereplője, a költő zsenialitását, az ihletet, a pillanat varázsát jeleníti meg 1849. Március 15. Mint ahogy a mellett álló Jókai Mór, Vasvári Pál és az összes többi.

Március 15-ben megfogalmazható, hogy ebben a nemzeti érzés nem kisajátítható. Származási alapon semmiképp és még nyelvi alapon sem mindig. Elég egy pillantást vetni a szabadságharc áldozatainak névsorára, hogy belássuk: a szabadságért és a nemzeti függetlenségért magyarok, németek, szerbek, zsidók egyaránt ontották a vérüket. Ki merné kétségbe vonni elkötelezettségüket a haza ügye iránt?

Ünnep, melyről elmondható, hogy a csend és a béke forradalma.

„*Éljen a magyar szabadság...*” e három szót hallani azokban a napokban minden ajakról.

Máshol karddal vívta ki magának a nép a maga szabadságát, itt szent lelkiismeretének tüze által.

Ezen a ponton egyezik 1989-el is, ott is a csend és vérontás nélkül történt meg a változás. És még nevet sem adtak neki hazánkban, mint ahogy a többi országokban elnevezték pl. Bársonyos forradalomnak, Peresztrojkának stb.

Március 15 az az ünnep, amikor ütött az óra, hogy Budáról és Pestről az Ikervárosokból kormányoztassék a magyar. (Török János)

Március 15-én emberek játszottak isteni dolgokkal. (Jókai)

Március 15 az az ünnep, amikor Arany megfogalmazhatja a következőket: „*A népeknek természet szerint való jussa van a szabadsághoz, éppen úgy, mint a halnak a vízhez, a madárnak a levegőhöz, mert szabadság nélkül az ember nem is Isten képére teremtett lény, hanem igavonó barom.*”

Végül több évtizedes lelkészi tapasztalatomból mondom, hogy Március 15 nem az az ünnepünk, amikor a legfontosabb dolgunk az, hogy ünneplő ruhánkat magunkra öltve templomba menjünk, mint mondjuk karácsonykor tettük, vagy, mint az ünnep érkezésekor húsvétkor tesszük, hogy ez által egy pár percig dicsőséges magasságokba emelked-

jünk. Nem! Ezen az ünnepen egymást keressük. Egymást, akik számára a nemzet, a forradalom, a szabadságharc, az ifjúság, az elszántság, az áldozatkészség nagyjából ugyanazt jelenti ugyanazon a nyelven.

175 éve emlékezünk Március 15-én arra, hogy az előbbi értelemben vett sorsközösség kimondatja velünk azt: *ezt akarjuk!* Nem azt, hogy *ezt kérjük* Istentől. És aki ebben megakadályoz az ellenségünk, akivel szembe szállunk, akit legyőzünk. Ez a különbség az egyházi és a nemzeti ünnepünk között.

Végül 175 évvel ezelőtt egy maroknyi fiatal és lelkes ifjú, új utat mutatott a magyar nemzetnek. Március 15-e ezért különösképpen a fiatalok ünnepe, hisz a 48-as fiatalok – Petőfi, Vasvári, Jókai és társaik tetteire, küzdeni vágyása, változás iránti óhaja volt az, ami megfordította az országot és az egész nemzetet. Most is, ma is valamennyi fiatal tetteire, változás iránti vágyára van szükség. Ők, a fiatalok, a márciusi ifjak vitték akkor is előre a nemzetet, most is szükség van rájuk.

A márciusi ifjak találkozóhelye, a Pilvax kávéház nem kocsma volt, hanem a polgári nyilvánosság fontos színtere. Egy kortárs szemtanú leírása szerint: „*ha beléptél volna esténként ezen kávéházba, azt vélted volna, hogy a parlamentbe léptél.*” Az ifjúságnak értelmes tagjait láttad volna ott hosszú asztalok mellett ülve, a világ napi eseményeiről elmélkedni. A 48-as fiatalok tudtak szerelmesek lenni, tudtak mulatni, tudtak szórakozni, de tudták kötelességüket teljesíteni, és ha kellett életet is áldozni.

Petőfiék példát adtak a mai fiataloknak, hogy divatos szóhasználatból élve – nem ciki közügyekkel foglalkozni. Nekik 1848 idusán sikerült felébreszteni a közösségi szellemet, közösséggé varázsolni az egymás mellett élő társadalmi csoportokat, igazi összefogást létrehozni.

A fiatalok minden nagy korszakváltás idején a jövő emberei voltak, ma is erre van szükség.

Közösségi feladatunk határon innen és túlira egyaránt, hogy a Március 15-i forradalom eszméinek lángját megőrizzük és azt átadjuk az utóknak.

„*Ahol a szabadság a rend,
ott mindig érzem a végtelent*” (József A.)

Kászoni József ■

NYUGALMAZOTT UNITÁRIUS LELKÉSZ

KOMJÁTSZEGI GÉZA (1905-1988)

unitárius lelkész

Tudom, hogy egy teljes életrajzot várnak tőlem, de nem vállalkozhattam arra, hogy kimerítő tudósítást közöljek a múltban¹ élő és működő lelkésről, Komjászegi Gézáról. Amikor arra vállalkoztam, hogy előállok unitárius örökségünk újabb részletével, akkor jóhiszemű meggyőződéssel gondoltam, hogy megismertethetjük azokat, akik előttünk jártak, illetve megtudhatunk egyet, s mást róluk, melyet mindez ideig nem hallhattunk.

Komjászegi Géza, unitárius lelkész egy időszakot képviselt Bihar község múltjában. Két dolgot kell megjegyezni. Az első, hogy az elmúlt esztendőben² látott napvilágot egy helyes meglátás, miszerint a FESTUM VARADINUM ünneplésünk keretében helyet keresünk meghalt egyházközségi tagjaink bemutatására, „Akik előttünk jártak” cím alatt. Egy folyamatos bemutatásra gondoltunk, mely a lehetőségekhez mérte terjedelmét minden alkalommal, de létezhet egy sokkal részletesebb ismertető is, melyet majd akkor olvashat el az utókor, amikor könyvformátummá növekednek a bemutatott személyek, s az őket előtáró történeti hűséggel megalapozott írások.

A második megjegyzésem már a bemutatandó személlyel, Komjászegi Géza, volt unitárius lelkésszel kapcsolatos. Ezt a kezdeményezést egyházközségi szintre emeltük³, s most kötelességünknek tartjuk, hogy tárgyilagosan, részletességgel mutassuk be azt a lelkészt, aki a Biharon megalakult unitárius egyházközségben is szolgált, de nyugdíjas éveit Nagyváradon töltötte, amikor nemcsak látogatója volt az istentiszteleteknek, hanem énekvezérként, sőt jegyzőként is hasznára vált a gyülekezetnek. Éppen ezért nem annyira családi vonatkozásait emelem ki terjedelmes és ugyanakkor gazdag életének, hanem inkább egyházi, egyházközségi vonatkozásait. Újra hangsúlyozom, hogy ennek a dolgozatnak létezik egy terjedelmesebb változata, amelyet a kíváncsi embertársaink rendelkezésére bocsátunk.

A közölt adatok hitelességéért, valamint a lelkésszel kapcsolatosan elhangzó tudósításokért vál-

Komjászegi Géza

lalom a felelősséget, még abban az esetben is, ha valamit nem egyeztetünk utódaival, s az nem mindenben felelne meg elvárásaiknak, viszont ugyanakkor egybeesik a történeti valósággal.

Néhány évszám a lelkésszé válása előtti időszakból. Komjászegi Géza 1905. április 9-én született Csegezen. Elemi iskolai elvégzése után a Kolozsvári Unitárius Kollégiumba került, ahol 1925-ben érettségizett, majd beiratkozott az unitárius lelkészképző intézetbe. Tanulmányait sikeresen elvégezte, hiszen erről tanúskodik a tény, hogy segédlelkészként megkezdte szolgálatait. Azt tudtam meg ifjúkori pályakezdéséről, hogy 1930. július 10-én segédlelkészi kinevezést kapott Aranyosrákosra, ahol 1931. március 28-ig végezte szolgálatait. Ekkor azonban Dicsőbe kapott áthelyezést, ahol 1932. január 28-ig találjuk a lelkészi hivatalban, ahonnan 1934. március 9-től ismét Aranyosrákosra tért vissza, s ott teljesített szolgálatot. Ez az utolsó időpont jelenti bihari, első megjelenését, hiszen 1934. március 9-től 1936. március 28-ig Biharon találjuk lelkészi hivatalában.

¹ Nagyvárad-Bihari Unitárius Egyházközség

² 2006-ban.

³ 2007-ben.

Komjátszegi Géza bihari lelkészsége

Egyházi, egyházközségi tevékenységét két részre osztom, hiszen az elsőben – Bihari szolgálatában érdekeltek vagyunk, a másik pedig terjedelmében és eseményeiben követeli meg tőlünk ezt.

Az újonnan alakult bihari egyházközségben sor került a beiktatóra Komjátszegi Géza, lelkészjelölt személyében. Az új lelkész 1934. március 11-én foglalta el új állását, ünnepélyes keretek között. A beiktató beszédet Rázmány Mór, hitoktató lelkész végezte. A bihari hívek lelkesedéssel fogadták új lelkészüket, s ígéretet tettek, hogy lakást, irodahelyiséget, valamint teljes ellátást biztosítanak. A beiktató ünnepélyen a hívek zsúfolásig megtöltötték a „Gazdakör” termét. A jelenlevő Dr. Kiss Elek tanár, valamint Erdő János papnövendék beszéddel és előadással emelték az alkalom fényét. A délután folyamán a Dávid Ferenc Egylet szervezésében ünnepélyt rendeztek, melyen Dr. Kiss Elek, Komjátszegi Géza, Rázmány Mór, Erdő János, Zöld István, Bereczky Dániel, Zöld Ilus és a helybeli női dalárda szerepelt.

Este Bereczky Dániel gondnok lakásánál egy szűkköri vacsora zárta a napi eseményeket.

A bihari egyházközség megszületésétől kezdve nyomon követhető a kezdeti időszakban az a forró tevékenység, mely jellemezte Komjátszegi Géza lelkész munkásságát. Nemcsak a szervezésben, hanem az iskolai és valláserkölcsi nevelésben is lelkiismeretes munkát végzett.

Alig érkezett a gyülekezetbe, máris felmerült annak gondolata, hogy önálló egyházközség legyen a BIHAR községi, viszont ehhez nem volt meg a számbeliség. Egyetlen megoldási lehetőség mutatkozott, ha a Kolozsvárhoz tartozó „nagyváradi szórványt”, mint társegyházközséget csatolnák Biharhoz. Az egyházközség múltjához, de főként annak kezdeti időszakához hozzátartozik, hogy két keblitanácsos, Szabó József jótevő és Kéri Károly, 3, illetve egyhónapi teljes ellátást ígért és adott a lelkésznek.

A bihari Keblitanács⁴ intézménye teljességgel úgy működött, mint minden más egyházközségben. Mégis van valami, amit külön kell tárgyalnunk az egyik, avagy a másik gyülekezet keblitanácsi gyűlései tekintetében. Pontosan és megjelölt időben megtartották az ülésezéseket. Ezeket a lelkész készítette elő. A gyűlés alkalmával a bihari esetben volt rá példa, hogy az elnökségi tisztet éppen a világi elem

foglalta el. Ennek ellenére azonban csakis a lelkész által elkészített meghívók tanúskodnak a mellett, hogy a keblitanácsi gyűlést szabályszerűen hívták össze. A meghívókon olvashatóak a feltüntetett személyek nevei, illetve utána „láttam” megjegyzések.

A bihari gyülekezet élete Komjátszegi Géza lelkész idejében valahogy egyedülállónak látszik az unitárius gyülekezetek között, mert sem nagysága, sem ütőképessége nem biztosította azt a fényűzést, amit megengedett magának ez a gyülekezet. *Önkéntes megajánlásra* helyezte az egyházközség fenntartását és működésének két lehetséges magyarázatát sejtem a korabeli történesek mögött. Az első az a tény, aminek köszönhetően kiváltak a református gyülekezetből és megalapították az unitárius egyházközséget. A másik pedig az önkéntes megajánlásra figyelő szemlélet, aminek pártfogójává vált Komjátszegi Géza lelkész is, aki türelmesen kezelte azt és nem pattant ki belőle soha az elégedetlenség.

1934. június 10-én elhatározták a Szabó József által adományozott épület lebontását. A bihari leányegyházközség június 10-én tartott Keblitanácsi ülésének vonatkozó határozatában arra kérte a Főhatóságot, hogy engedélyezze az egyházközségnek egy „imaház és iskolahelyiség” építését. Augusztusban a Főhatóság engedélyezte egy „templom és iskolai helyiség” felépítését. Nyomatékosan hangsúlyt kapott azonban, hogy a kölcsön visszafizetésének fedezetére szolgáló alapról adjon tájékoztatást az egyházközség. Ekkor az is szóba került a Főhatóság részéről, hogy a kölcsön visszafizetésének határidejét szigorúan tartsák be. 1934. szeptember 23-án 20.000 lej kölcsönt vettek fel templomépítésre. Decemberben már készen álltak a tervvel. 1935-ben az imaházra egy újabb adakozási névsort találtam 45 bejegyzéssel. Első helyen Dr. Boros György püspök neve olvasható, aki 500 lejt adományozott. A többi bejegyzés összege 20 és 200 lej között ingadozik. A végösszeg: 4.641 lej.

1935. május 11-én volt az egyedüli püspöki vizsgálat Biharon. Jelen volt Dr. Boros György püspök, Ürmösi Károly esperes, Hadházi Sándor egyházi pénztárnok, Rázmány Mór⁵ segédlelkész. Az egyházközség részéről: Komjátszegi Géza, Bereczky Dániel gondnok, Zöld István jegyző és Szabó József. A megalakulással kapcsolatos kérdések voltak a vizsgálat felszínén.

⁴ Presbitérium.

⁵ Későbbi Rázmány Csaba unitárius püspök édesapja.

Az állomáson népes gyülekezet élén várakozott a küldöttségre Komjátszegi Géza lelkész, aki nyomban a megérkezettek tudomására hozta kimondhatatlan örömét, hogy az idős korú püspök tiszteletét tette a bihari templom felszentelése alkalmával. Rövid pihenőt követően a templom felé vette útját a küldöttség, s a korabeli leírásból tudjuk, hogy a virágból készített diadalív alatt történt elhaladás olyan képet mutatott, mint Jézus Jeruzsálembe történt bevonulása.

Mivel ez alkalommal volt Bihar földjén az első püspöki vizitáció, arra törekedtek, hogy ennek megfelelő hangot is adjanak, s úgy tűnik a tudósításból, hogy ez sikerült, hiszen *magasan járt* a hívek lelkesedése. Másnap, vasárnap teljes díszbe öltöztetn várták a nagy eseményt. Komjátszegi Géza lelkész imáját követően Ürmösi Károly esperes tartott beszédet, majd Dr. Boros György püspök templomszentelő beszéde hangzott el. Ezt követte Komjátszegi Géza lelkész ismertetője a templom építésének körülményeiről, melyben komoly hangsúlyt kapott a bihari hívek áldozatkészsége.

Pénzadomány tekintetében a legkevesebb 50 lej volt, a legtöbb 1.510 lej. Említésre méltó, hogy az adakozók sorában megtaláljuk Pl. Vári Albert teológiai dékánt, Perédy György lapszerkesztőt, aki a nagyváradai gyülekezet későbbi gondnoka lett, az aranyosrákosi, a kolozsvári, a dicsőszentmártoni egyházközsegeket is.

Miután a lelkész név szerint megköszönte mindenkiné a hozzájárulását ehhez a nemes célhoz, Rázmány Mór mondott alkalmi beszédet. Ezt követték a hivatalos köszöntések. Bihar vármegye képviselőjében a nagyváradai szolgabíró mondott román nyelvű beszédet, majd Komjátszegi Géza lelkész az egyházközség nevében. Zöld Istvánné a Nőszövetség, Perédy György a nagyváradiak nevében, Zöld István a Vegyes kar nevében, Bereczky Dániel a Keblitanács nevében mondott üdvözlőbeszédet. Az ünnepélyt szokásos *bankett* követte, melyen pohárköszöntők hangzottak el. Ezeket mind említésre méltónak tartom, de mégis a Komjátszegi Géza beszédének témáját emelem ki, hiszen ő a „*felekezeti béke állandósulására*” üritette poharát.

Ezt követően ismét a templomba mentek, ahol istentiszteleten vettek részt. A szószéki beszédet Ürmösi Károly esperes tartotta, a püspök záróbeszédet tartott, majd Hadházi Sándor, egyházi tanácsos a váradai disputa történetéből olvasott fel szemelvé-

nyeket. Este kilenc órai kezdettel táncmulatság zárta a napi eseményt.

Kiemelésre méltónak tartom, nemcsak azért, mert megtette ezt a korabeli tudósítás is, hanem mert csakugyan elismerést érdemel holtában is Komjátszegi Géza lelkész azért a csodálatos megvalósításért, hogy egy év leforgása alatt nemcsak felépített egy templomot, hanem ilyen magasra helyezte a bihari hívek lelki egyensúlyának iránytűjét. Azt olvassuk az említett tudósításban, hogy „*nem az anyagiakért dolgozik, hanem azért, hogy a felgyulladt világosságot diadalra vigye*”.

1935. nemcsak a gyülekezeti élet szervezése, vezetése, illetve a templomépítés tekintetében jelentett komoly megpróbáltatást Komjátszegi Gézának, hanem az a csábítás is, ami kiderült egy jelentős levelezésből. Ma már kordokumentumként kezelhetőek ezek az iratok, melyek megtalálhatók a terjedelmesebb⁶ ismertetőben.

Komjátszegi Géza munkájához szorosan hozzátartozott a nagyváradai gyülekezet szervezése irányítása, gondozása is. A kezdeti időszakban az istentiszteleteket házaknál végezte, majd a katonai kórház szomszédságában levő, „*infermeria*”, egészségügyi házban gyűltek össze a hívek. Komjátszegi Géza lelkész kezdeményezésére vált lehetővé az egyházközség végleges megszervezése. A kezdeti időszak éveiben új lendületet kapott az egyházközségi élet, ami nem tartott sokáig, hiszen 1936. március 28-tól 1936. november 1-ig Csegezben találjuk lelkészként. 1936-ban visszatért, és 1941-ig itt folytatta lelkészi munkáját.

A korabeli lelkészi kinevezés hiteles iratát 1936. október 28-án olvashatjuk, melyben Boros György püspök többek között megállapítja, hogy egy esztendőben kétszer is sikerült kineveznie Komjátszegi Géza lelkészt. Soraival arra is utal, hogy egy új hit indult el Biharban, melynek létrejöttékor egy isteni sugallat működött közre. Reménységgel volt a püspök, hogy kinevezett lelkésze biztonsággal fog haladni előre hivatásának nagyszerű missziói útján.

A folytatás időszakát komoly és lelkiismeretes valláserkölcsei munka jellemzi. A korabeli „*Napló*”-ból néhány lapot megőrzött a szerencse, ugyanis, ki tudja ki és miért kitepte a hiányzókat. A megmaradtból tudtam meg többek közt, hogy Komjátszegi Géza lelkiismeretes munkát végzett a valláserkölcsei nevelés (VEN) területén is. Tapasztalható, hogy

⁶ A tulajdonomban van, melyet szintén én állítottam össze.

egy csoportban történt az oktatás. Az is nagyon valószínűnek látszik, hogy nem volt egy bizonyos rend, mely az ószövetségi történeteket, akár pedig az újszövetségi példázatok sorrendbe rakta volna. Azonban legtöbb alkalommal ószövetségi történet és újszövetségi példázat is soron volt.

Látszik Komjátszegi Géza lelkiismeretes hozzáállásán, hogy igyekezett a hitoktatást végezni Nagyváradon is, ám ez komoly akadályokba ütközött. A megjegyzés rovatban kiemelte a lelkész, hogy görögkatolikus -, állami-, iparos iskolában tanulnak a gyermekek, sőt az „*Oltean Doamna*” középiskolában is. Hangsúlyozta, hogy nemcsak a saját órabeosztása vált lehetetlenné, hanem a gyermekek családi környezete sem engedte meg az unitárius hittanban való teljes mértékű elmélyülést.

1937-ben Komjátszegi Géza megnősült. Ebből az alkalomból Boros György püspök melegen gratulált az ifjú lelkésznek, s egyben kívánta, hogy felesége hű társa legyen a munkában. E házasságában egy fiú és két leánygyermek született, akiknek gondviselése, taníttatása komoly feladat volt a lelkész életében, amit édesapaként teljesített is.

1937. június 13-án Dr. Kiss Elek, teológiai tanár vezetésével egy *küldöttség* érkezett Biharra, mely alkalommal ünnepi istentiszteletet végeztek az egyházközségben. Indokát is olvashatjuk ennek az eseménynek, hiszen a lelkész minden ünnep második napján nagyváradi beszolgáltatását végezte, s ezért istentisztelet nélkül maradt a bihari gyülekezet. Ezt kívánták pótolni, s egyben maradandó emléket is állítottak azoknak, akik átélhették az alkalmat.

Sajnálatos, hogy 1940-ben két fontos tényező befolyásolta az egyházközségi életet: az egyik, - amit a lelkész is tárgyalt -, éppen a felekezeti türelmetlenség, a másik pedig az általános háborús helyzet teremtette nehézség. Sok családi élet került keserű kenyérre, mert nemcsak a természet nem kedvezett, - azaz két éve tartó szegény termés volt, hanem a családfők zömét is kényszermunkára vették. A lelkész elég szomorú hangvételű sorait a bevezető utolsó mondata kissé megtöri, amikor kijelentette, hogy „*az Isteni Gondviselés ez év aug. 30-án sorsunkat jobbra fordította Erdély egy részének*”.

1940. július 14-én az új temploma javításra szorult. Arról ne is beszéljünk már, hogy 1964-ben

egyszerűen úgy fogalmaztak, hogy a „*templom szármalmas állapotban van*.” Két évvel később a jelzőt fokozva találjuk, hiszen ekkorra már „*szégyenletes*” állapotba került. A Misszió Bizottság, 1968. december 17-i véleményét figyelembe véve megállapította, hogy tekintettel a bihari gyülekezet elnéptelenedésére, valamint arra a nehézségre, hogy képtelen templomát kijavítani, új álláspont látott napvilágot, hogy a templomi telket értékesítsék olyan formán, hogy abból Nagyváradon vásároljanak megfelelő ingatlant.

1941-ben Komjátszegi Géza zászlóavatáson beszélt arról, hogy elfogadta a Kolozsra szóló kinevezését a jobb és biztosabb megélhetés reményében. 1941. március 9-én Komjátszegi Géza lelkész kibúcsúzott a bihari gyülekezetből.

Komjátszegi Géza Kolozs⁸-i lelkészsége

1941. március 16. – 1968. szeptember 1.

Farkas Dénes esperes, jelenlegi⁹ kolozsi lelkész megemlíti írásában, hogy fennmaradtak Komjátszegi Géza lelkész írásai egy iskolás füzet összekapcsolt, vonalas lapjain „*mintegy 12 oldalnyi terjedelemben – valóságos kordokumentumot kínálnak a második világháborút közvetlenül megelőző, majd az azt követő rendszerváltással beköszönő sztálinista diktatúra legsötétebb időszakáról. Az ateista-kommunista diktatúra rendszeresen, lépésről-lépésre fosztotta meg az egyházi javaitól, fokozatosan ellehetetlenítve nemcsak szolgálatát, közéleti szerepvállalását, de pusztá létezését is a templom és lelkészi hivatal falai közé visszaszorítva. A lelkész egykori feljegyzései – bár igen óvatosan, visszafogottan fogalmazott – híven tükrözik ezt a korszakot, annak szinte minden jellegzetességével együtt*”¹⁰.

Komjátszegi Géza lelkész beiktatása Kolozson, „*szép tavaszi napfényben tündöklő, életfakasztó napon történt. Ilyen napfényhez hasonló melegség áradt el a hívek lelkén és öröm a szívekben; úgy a hívek, mint a lelkész szívében. A lelkészt Erdélybe visszatérése öröme, régi emlékek megújulása hatja meg, amelynek hatása alatt szép tervekkel és reményekkel fog munkához*.” Beiktatásán dr. Fikker János teológiai tanár és Rázmány Mór egyházi tisztviselő vett részt az egyházi központ részéről. Jelen volt azonban Kolozs község minden felekezetének képviselője is.

⁷ Ez egyértelműen a magyar iskolák általános románosításának helybeli megjelenésére utal.

⁸ Egyházközség rövid története; Füzet formában található. Egy befejezetlen munka;

⁹ 2007. Ma is ott él (2025) nyugdíjas lelkészként.

¹⁰ Farkas Dénes: Kolozsi Unitárius Egyházközség rövid története.

Számos jókívánsággal teljes beszéd hangzott el a templomi ünnepséget követő közebed alkalmával.

A lelkész vezetésével máris sürgős gondok elé néztek, ugyanis a lelkészi lakás lakhatatlan állapotban volt, a melléképületek közül hiányzott a konyha, helyét rom és gyom fedte. A többi épület is rogyadozott, a kerítések dűledeztek, sőt legtöbb helyen egyszerűen hiányoztak. Említésre méltó tény, hogy a lelkész, családjával, majdnem három hónapig, míg a javítási munkálatok folytak Kozma István Ferenc házában lakott.

1941 áprilisában a lelki építkezés is kezdetét vette, hiszen nemcsak az istentiszteleteket tartotta Komjátszegi Géza, hanem végezte a családlátogatást és a gyermekek vallásos nevelését is.

Nem tudnám semmivel sem jobban jellemezni az 1948-as rendszerváltást, valamint az azt követő nehézségeket, írta Farkas Dénes lelkész-esperes, hogy óvatosan bár, de nyomon követhetjük azokat a könyörtelen változásokat, melyek nem tűntek el soha nyomtalanul azt az időt átéltek emberek életéből, s így benne maradt a Komjátszegi Géza lelkészében is.

1950-ig a gyermekek vallásos nevelése a templomban és a lelkészi irodában folyt. 1949-ig az ifjúság több műkedvelő előadást tartott a lelkész vezetésével. Ezt követően viszont a lelkészi irodában folyt a hasonló tevékenység.

A háborús esztendő elmúltával bizonyos fokú lelki ingadozás tapasztalható a hívek lelki életében. Ennek talán egyik beszédes bizonyítéka a lelkész figyelmeztetése, amikor arra kérte a híveket, hogy többen vegyenek részt az unitárius temetéseken. Igyekeztem utána járni ennek a ténynek, s kutatá-

som eredménye két területre vezetett. Az egyik családi konfliktusoknak tudható be, a másik viszont egyfajta érdektelenség, ami talán éppen a lelki válság miatt adódott. Míg a lelkész nagy erőfeszítéseket tett az egyházközség tagjainak lelki gondozására, addig, nehezedtek a lelkészi család anyagi gondjai a gyermekek taníttatásával, valamint a családban előforduló betegségek miatt.

A lelkész nemtetszését nyilvánította amiatt, hogy a fiatalság táncolni ment temetések után. Azt tanácsolta, hogy inkább imádkozzanak, mint táncoljanak. Azt hangsúlyozta, hogy nem illik a tánc a temetéseket követően. Főként, hogy mindez legtöbb esetben a halottas háznál történt. Hangsúlyozta, hogy „becsületes, rendes embert” akart maga köré. Talán ezért akadt haragosa is a hívek között – mondta Éva leánya.

1968. szeptember 1-től nyugalomba vonult. 1982-ben már kántorként találkozunk vele a nagyvárad gyülekezetben. Jegyző Komjátszegi Géza ny. lelkész 1983. december 31-től 1988. április 19-én bekövetkezett haláláig egyházközségünk¹¹ lelkes tagja volt. Sajnos Kolozsvárról senki nem jött temetésére. A lelkészi szolgálatot néhai Boda József lelkész végezte Jób 5,? Alapján, melyről nem sok időre kiderült, hogy néhai Komjátszegi Géza kérése volt.

Emlékét őrzik leszármazottjai, néhány kötet könyv, melyeket ő adományozott. Emlékét öregbíti most már ez az emlékezet is, melyet tisztelettel állítottam Komjátszegi Géza, unitárius lelkésznek. Nyugodjon békében!¹²

Atyafiságos tisztelettel:

Pap Gy. László ■ UNITÁRIUS LELKÉSZ

¹¹ Nagyvárad – Bihari Unitárius Egyházközség

¹² Nagyvárad, 2007. május 3.

Tálcium

November második vasárnapján 2024-ben a vasárnapi prédikáció egy általam eddig meglehetősen nehezen értelmezhető, a tálciumokról szóló jézu-si példázatra épült. „Mert mindenkinek, akinek van, adatik, és megsaporítottatik; akinek pedig nincs, attól az is elvétetik, amije van.” A prédikáció, az útmutatás erőt adott, a bátorító, biztató szavakat hallottam meg elsődlegesen, hiszen az istentisztelet után magam is megmérettetéssel néztem szembe.

A kinti borús novemberi időjárás ellenére ugyanis a Bartók Béla Unitárius Egyházközség gyülekezeti terme egy régóta várt, örömteli eseménynek adott helyet, Dr. Karner Ottó egyfelvonásos Levestészta című darabját mutattuk be nagy lelkesedéssel. Az idősebb szakácsnét Vass Ildikó, a hivatalnokot Zombori György Zoltán, a középkorú szakácsnét pedig jómagam alakítottam.

A bemutató sikert aratott, boldog, mosolygó arcok néztek ránk a közönség soraiból, és amíg a köszönő, ölelésekkel kísért gratulációkat fogadtuk, a férfiak már fel is állították az asztalokat, hogy nőegyletünk tagjai megteríthessenek, s utána pedig Darkó Katus finom Márton napi ebédje mellett beszélgethessünk. A bemutatót követően az egyik kedves vendégünk, Abrán Tünde néni Székelyudvarhelyről, félrehívott a színdarabról beszélgetünk, elkérte annak szövegét, majd azt követően ötezer forintot nyomott a markomba, hogy azt a nőszövetségünknek adományozza.

A terített asztal melletti beszélgetés többször visszatért a prédikációban elhangzottakra, s mire hazaértem megfogalmazódott a gondolat, hogy miért ne mérhetnénk meg mi is magunkat, vajon hogyan gazdálkodunk a talentumainkkal. Elherdáljuk, elássuk vagy kamatoztatjuk azokat?

Bár Tiszteletes úrnak adtam az adományt nőegyleti pénztárosunk, Pintér Nóra Antónia távollétében, hogy majd tegyük be a pénztárunkba, erre otthon már úgy gondoltam, hogy gyakorlatilag elrejtettem a földbe, élve a példázat szerinti megoldással. Hétfőn elmentem a méteráru boltba, és vettem karácsonyi mintás anyagokat és csipkét, majd legjobb tudásom, türelmem és az interneten fellelhető oktatóanyagok segítségével elkezdtem varrni. Kedden este már büszkén néztem a frissen varrt textil szaloncukor díszre és a kis tárolókra a varrógép mellett. Szerdán munka után pedig az asszonyokhoz fordultam, kérve, hogy csatlakozzanak hozzám, vegyük számba együtt, a saját talentumainkat is, és nézzük meg, hogy a kezdeti talentumot mennyire tudjuk megsokszorozni úgy, hogy a saját munkánkat, időnket is belefektetjük.

Ötletemet Léta Sándor tiszteletes úr és Orbán Emese gondnok asszony is támogatta. A vasárnapi istentisztelet után már lelkes asszonyok kavargatták a teájukat és kávéjukat, miközben úgy döntöttünk, hogy jótékonyági karácsonyi vásárt szervezünk, varrunk tovább és süteményt sütünk, a befolyt összegből pedig a további gyerekfoglalkozásokat és a nőegyleti kirándulásokat tudjuk támogatni. A karácsonyi textilekből Jobb Ildikó és Nyiredy Judit is vitt haza, hogy azokból otthon varrjon a vásárra, Mester Éva pedig otthonról hozott alapanyagot, és a gyülekezi teremben tömte és kötözte Pintér Nóri-val és Léta Erikával együtt a textil szaloncukrokat, Jakab Juli már kész textilcsizmácskákat hozott a vásárra, amiket az anyósa varrt. A süteményvásárt Bartók Ildikónak, Darkó Katusnak, Jobb Ildikónak, Léta Erikának, Mester Évának, Orbán Emésének, Pintér Nóra Antóniának, Simon Mártának, Szász Annának, Vári Zsuzsannának köszönhatték a lelkes híveink, akiknek az ünnepi asztalára az adventi időszakban a finomságokkal teli süteményes dobozok kerültek.

Advent második vasárnapján indult a jótékonyági vásár és már az első alkalommal kiderült, hogy a lelkesedés, mint az arcunkon levő mosoly, tovább

terjedt, fogytak a sütemények, az almalekvárok, amiket Pintér Antónia, Nia néni készített, mi csak ünnepi díszbe öltöztettük, a saját készítésű szappanok, amelyek alapanyagát Léta Erika adományozta, a textil tasakok, neszesszerek, szendvicstárolók, karácsonyi díszek. Az ünnepi időszakban, akik nem tudtak az aktív alkotó munkába bekapcsolódni, szívből jövő bátorítással és adományokkal segítettek, külön köszönet illeti ezért Chehadé-Boér Juditot, Lovászné Hosszú Tündét, Májay Cili nénit, Pálfi Csillát, Sepsi-Kovács Évát, és Sigmund Juliannát.

Advent negyedik vasárnapján számot vetettünk, a kapott öt talentum helyett százhusz lapult a kosárban. Örömmel adtunk hálát a sok talentumért, amelyet kaptunk a Jóistentől, szüleinktől, családuktól és az egyházközösségünktől. Az adventi időszak alatt megtapasztalhattuk, hogy milyen jó segíteni, egymásra figyelni, nem kell félve elásnunk a talentumainkat, hanem bátran használhatjuk, hozzátehetünk a saját forrásainkból is és kamatoztathatjuk is azokat, és a végén gyarapodni fogunk. Karácsonyra mindnyájan gazdagodtunk nem csak a nőegyleti pénztárunk, hanem mi is egyenként, hiszen úgy adtunk, hogy közben mi is kaptunk, az újesztendőt pedig úgy tudjuk kezdeni, hogy adhatunk.

A befolyt adományokból elsőként máris finanszírozni tudtuk a harminc karácsonyi angyalcsoomagot, amely mosolyt csalt az ünnep fényében ragyogó gyermekarcokra. Továbbra is azon dolgozunk, hogy a gyülekezetünk szolgálatába állítsuk a ránk bízott forrásokat, és áldássá váljunk egymás számára az elkövetkezendő időszakban is.

Köszönöm Abrán Tünde néninek, hogy példamutató adományával elindított bennünket a jászolhoz vezető úton, Isten áldása kísérsje!

Budapest, 2025. január 6.

Zomboriné dr. Pap Zsófia

Hit és kőszikla

Gondolatom címadó szavai, nagyon ismertek, sokszor elgondolkodtatnak. Mindkét szóval, fogalommal, sokszor találkozunk, beszélünk róla különböző helyeken, alkalmakon.

Gyerekkoromra visszagondolva, a hittel nem foglalkoztam különösebben, - tudtam, mit jelent, időnként voltam templomban nagymamámmal, voltam templomban konfirmálások alkalmával, de keresztelőn, esküvőn és temetésen is.

Tudtam, ahogy teltek az évek, hogy mi a hit, konfirmáltam, megjegyeztem olyan örök igazságokat, amelyeket tanítani nem lehet, - az ember élete folyamán, talán, valamikor találkozik vele.

Ahogy teltek az évek, ahogy a nagybetűs élet, különbnél-különb helyzetek elé állított, egyre jobban éreztem egy kimondhatatlan, megfoghatatlan lelki nyugalmat, erőt, biztonságot, - amit elmagyarázni, megtanítani NEM LEHET, vagy megtapasztalod életed során valamikor, vagy soha - s ez az, amit senki nem tudhat, hogy mikor jön el ez az alkalom.

Csodálatos gyerekkorom volt, - amit most kívülről, mintha kívülálló lennék elemzem és megálapítom, hogy maga volt a szeretet, a biztonság, a megronthatatlan valóság.

Gyerekként ovisként, később iskolásként, erre a biztonságra, olyan ismeretek, tudások kapcsolódtak, melyek elindítottak bennem egy utat, mely kihívásokkal volt kikövezve, de melyen egyre biztonságosabban haladtam. Ez az út szélesedett, tisztult, biztonságos lett a székelő anyavárosban töltött éveim alkalmával, - hiszen egyre több tudás, nagyszerű ismeret, örök bizalom, útmutató segítség, őszinteség és olyan önismeret rakódott erre a belső útra, mely kősziklaként adott erőt a továbbiakhoz.

Székelőudvarhelyhez közel kerülve, annyira nem figyeltem tanításaira, intelmeire - hiszen még frissek voltak az élmények, de az élet nagy rendező. Messzebb, majd országhatáron túl kerülve, az udvarhelyi tanítás, a hely, egyre jobban összefonódott a gyermekkorral, ifjúkorral, egyre gyakrabban hallok azokat a személyeket, akik maradandót adtak számomra, maradandót, mely összekapcsolódik a hittel. A hitről nehéz beszélni, megfoghatatlan, nem lehet tanítani, vagy hisz az ember, vagy nem.

Az élettapasztalat sokszor segít, hiszen naponta találkozunk nehéz, kiszámíthatatlan, szomorú, de borzalmas eseményekkel is, melyek körülöttünk, de akár velünk is megtörténnek. Vagyunk, voltunk, de lehetünk olyan helyzetben, amikor a kilátástalanság győz a józan ész fölött, amikor elveszítjük a fonalat, amikor nem találjuk az utat, a kiutat, - és ilyenkor a hit, az erős bizalom segít, segíthet és kijutunk abból a gondból, bajból.

Soha, senki nem tudja, nem tudhatja, mit hoz a holnap, az élet, - mihez kell erőt gyűjteni, kibírni, feldolgozni, megoldani a bajokat, betegségeket, tragédiákat. Hit nélkül talán lehet élni, de biztos vagyok benne, hogy mindenki, aki enélkül él, egyszer csak szükségét érzi annak, hogy valamiben reménykedjen, bízson, higgyen abban, hogy gondolatai-bajai valahogy megoldódnak.

A hit Isten ajándéka, - nem szabad összekavarni a templommal, a lelkészekkel, - egyik a hely, ahol elcsendesedünk, másik Isten szolgálja, aki a próféták és Jézus tanításai által, Istent hozza közel hozzánk.

Az alábbi gondolatokat, csak ERŐS HITTEL, BIZALOMMAL tudjuk elfogadni, megérteni! „*Istenem, adj lelki békét annak elfogadására, amin változtatni nem tudok, bátorságot, hogy változtassak azon, amin tudok, és bölcsességet, hogy felismerjem a különbséget.*”

Spáda Ildikó

Vízkereszt - Gézának

Vízkereszt napján történt, hogy kitették a szűrét.

Tulajdonképpen nem érte váratlanul, akkor már régen tudta, veszített.

Először csak a Féltekenység sündörgött körülöttük, aztán közékük furakodott a kéz a kézben járó Bizalmatlanság és Félelem is. Őket még legyőzhette volna, de aztán megérkezett az Elégedetlenség, végül pedig a Kiábrándulás is.

Ettől fogva, ha ő szóba került, gúnyos haraggal beszéltek róla, hazugnak bélyegezték, aki fűt-fát, örök boldogságot ígért, ők meg bedőltek neki. És mi lett az eredmény!? Csak a gondok, a napi robot, a két sírós kölyök, levegőt se kapni tőlük. Becsaptál minket, summázták végül, egyúttal felkérték, szedje a cókmókját, és boldogítson másokat. De ő nem akarta feladni, sok munkája volt benne, úgyhogy egy este asztalhoz ültette őket, töltött nekik egy pohár bort, felidézte a régi, szép időket, aztán az ágyhoz vezette őket.

De akkor felsirt az egyik kisfiú.

A nő magára kapta a hálóingét, elindult a gyerekszoba felé.

Nesze neked, Szerelem, suttogetta a férfi, és ő hiába próbálta búvkörében tartani, másnap összecsomagolta a bőröndjét, és amikor kilépett a lakásból, az asszony utána lökte őt is, eredj, te hazug! Mi mást tehetett volna, elindult, de még látta a nyitott ajtón keresztül besurranó Haragot és Csalódottságot.

Egyedül bolyongott az esőáztatta, szürke utcákon, és hiába figyelt, hiába reménykedett, az emberek közönyösen rohantak a dolguk után. Hogyan teljesítse így a küldetését, amiért lejött ide? Tudta, ha éjfélig nem történik valami, visszarendelik, és hallgathatja a többiek kárörvendő megjegyzéseit, nézheti, ahogy fő ellensége, a Közöny elégedetten dörzsöli össze tenyerét, mit vártál, te idealista számár?

Végre megpillantott egy párt. Egy fiú és egy lány sétált lassú léptekkel, elmerülten beszélgettek. Fialatok, szépek. Ez az, még nincs veszve semmi, kapott új erőre.

Közékük suhant, rálehelt a fiú kezére, fogná meg a lányét, de akkor megszólalt a telefon, a fiúé, felvette, pár szót beszélt valakivel, aztán egy intéssel sietve ott hagyta a lányt.

Dolgavégezetlenül suhant tovább a nyirkos utcán. Nyomasztotta a gyorsan pergő idő, ráadásul fájni is kezdett, menedéket keresett. Legalább meleg helyen várja meg az elkerülhetetlent.

De hiába, az éjszaka lassan bezárta a várost. Már feladta, készült a megalázó visszatérésre, a kudarc beismerésére, többiek előtti szégyenre, amikor egy szürke bérház ajtaja kinyílt. Egy férfi lépett ki rajta. Talán sietett, vagy csak nem figyelt, de nyitva hagyta maga után az ajtót, ő meg besurrant rajta. Lefelé vezetett a lépcső, de odalent nem sötét pince fogadta. Egy bár tárult elé, színes fények, hangos zene, egy asztal körül magányos nők, a pultnál italozó férfiak, egymástól távol, elkülönülve, mintha áthághatatlan kerítés választaná el őket. Azért ő próbálkozott, legszebb táncát járja a két csoport között. Hiába, mintha ott sem lett volna. Elkeseredett. Itt nem terem babér.

Az elkerülhetetlenre készülve épp behúzódni készült az egyik sarokba, amikor észrevette a férfit és a nőt. Egy kétszemélyes asztalnál ültek, beszélgettek. Lebígyesztette a száját, öregek, mit kezdjen velük.

De hát feladata-e neki ezt mérlegelni? Szerepel-e a szabályzatban bármilyen utasítás az életkorra vonatkozóan?

Elgondolkodva nézte a párt, aztán közékük telepedett.

Miért ne!

Rálíbbent a férfi kezére, épp akkor, amikor azt mondta, özvegy vagyok. Én is, válaszolt a nő, ő pedig megijedt, ha így megy tovább, megint hoppon marad, most meg majd a Szomorúság arat felette szelíd, de biztos győzelmet. Nem engedem!, ébredt fel benne a harci kedv. Dolgozni kezdett, körbelibegte az asztal fölé hajoló párt, nem tolakodóan, épp csak meg-megérintve őket.

Hiába, nem történt semmi. Talán már itt ólálkodik a Fontolgatás és a Kétely? Látott már ilyet, hiába kínálgatta kincseit, elhessegették, nem való már ez nekünk!

Mégsem!

Táncoljunk, mondta a férfi. A nő elmosolyodott, felállt.

Ő még az asztalnál maradt, csak a tekintete kíséerte őket. Mindent megadhat nekik. Amig lehet.

De nem, neki nem feladata az időre gondolnia. A férfi és a nő már a táncparketten állt.

Utánuk libbent, átölelte őket.

Bálint Erika

1). BUDAPESTI BARTÓK BÉLA UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG

Február 9-én gyülekezetünk egy színes, vidám farsangi mulatságot ült, melyen gyermekek és felnőttek egyaránt álarcot öltöttek, táncoltak és szórakoztak. Az asztalközösségben elfogyasztott ebéd fénypontja természetesen a friss, illatos fánk volt.

Február 15-én a Bartók Béla Unitárius Futókör 12 tagja sikeresen teljesítette a kihívásokkal teli Alagút futást a kőbányai pincerendszerben. A csapat összteljesítménye lenyűgöző: összesen 105 km-t futottak! Büszkék vagyunk rátok, gratulálunk minden résztvevőnek!

Február 16-án, a vasárnapi Istentiszteletünkön a házastársakat ünnepeltük. Az ünnepi pillanatokat pezsgős koccintás és baráti beszélgetés követte a gyülekezeti teremben. Köszönjük mindenkinek, aki velünk töltötte ezt a különleges napot!

Február 22-én, a Zenei Értékeink koncertsorozatunk részeként, „Fókuszban a Roma zene” címmel hangversenyt rendeztünk templomunkban. Az est folyamán Miczura Erik Denton, a Liszt Ferenc Zeneakadémia fiatal tehetsége és zenésztársai tolmácsolásában hallhattuk többek között V. Monti „Csárdás” című művét, valamint a műfaj kiemelkedő darabjait. Köszönjük a zenészeknek, hogy gyönyörű muzsikájukkal gazdagították koncertsorozatunkat.

Február 23-án, csoportos kvíz vetélkedőre került sor az istentisztelet után, Varga László ny. tanár úr vezetésében. A jó hangulatú tudáspróbán három csapat mérte össze erejét, bizonyítva tájékozottságát, rátermettségét tippelések feladványokban és zeneismeretben egyaránt. A csapatok rögtönzött tánc illetve dal produkciói oldott hangulatot teremtettek, és sok nevetéssel fűszerezték az eseményt. Köszönjük Varga László testvérünknek a szervezést, a versenyzőknek pedig a részvételt.

Március 14-én Dinnyés József daltulajdonosra emlékeztünk templomunkban, aki négy évvel ezelőtt, március 15-én hunyt el. A koncertet a Ferencvárosi Művelődési Központ szervezte. Felléptek: Garam Dani, Filep László, Rósz György, Tóth Tamás Béla, Maczkó Ferenc Avala, Tóth Péter.

Március 15-én Dr. Yi Chang tajvani származási zongoraművész koncertjét hallgathattuk. Margaret Bonds: Spirituális szvit, John Corigliano: Fantáziaetűd bal kézre és Liszt h-moll szonátáját játszotta.

Dr. Yi Chang a Tuskegee Egyetem zenei tanszékén tanít. Köszönjük a szervezést Frank Baron unitárius testvérünknek.

A Zenei Értékeink koncertsorozatunk következő alkalmát március 22-én 17 órai kezdettel tartottuk templomunkban, amely alkalommal Bartók Bélára emlékeztünk. Születésének évfordulóján a Zeneakadémia fiatal, tehetséges előadói: Szabó Lilla Réka csellón, Tóth Lázár hegedűn, és Gavrucza-Nagy Pál zongorán Bartók zenedarabokat játszottak.

Orbán Emese ■ GONDNOK

2). DÉL-DUNÁNTÚLI UNITÁRIUS SZÓRVÁNYEGYHÁZKÖZSÉG (PÉCS)

2025. február 8-án a Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség tagjait fogadtuk Pécsen. Az egy napos kirándulást unitárius vonatkozású helyek, történelmi helyszínek meglátogatásával töltöttük ki. Megérkezés után rövid sétát tettünk a belvárosban, illetve unitárius helyi idegenvezetőnk kalauzolásával a Pécsi Székesegyházat is meglátogattuk.

Ezt követően tekintettük meg Cella Septichora Látogatóközpontot, világörökségi helyszínt, ahol IV. századi ókeresztény sírok és sírkamrák találhatók. A 325-ben tartott niceai zsinatot (1700. évfordulója van a 2025-ös évben) követően Ariust Pannóniába száműzték, és általánosan elfogadott, hogy az említett sírkamrák ariánus sírkamrák.

A következő helyszín a Janus Pannonius Múzeum látogatóközpontja volt, melyet 2024 novemberében nyitottak meg. „A hely szelleme - Genius Loci” címet viselő állandó kiállítás 11 termen keresztül, 5000 négyzetméteren mutatja be a látogatóknak Pécs és Baranya történetét. Az őskortól napjainkig tartó eseményeket úgynevezett helyi szellemek, géniuszok mutatják be termenként, ők a „tárlatvezetők”, akik adott esetben az események megálmodói, megelői voltak. Kivetítő panelen színesek jelenítik meg őket, mesélik el az eseménye-

ket, élményeiket. Olyan nagy hatású személyiségek jelennek meg virtuálisan, mint Janus Pannonius, vagy Zsolnay Miklós, ugyanakkor Válaszúti György unitárius prédikátor, püspök, író is. Jó hír, hogy alakját nem csak mi, unitáriusok tarjuk evidenciában, hanem az utókor, a kiállítás létrehozói is.

Alakja jól ismert, és meghatározó ebben a korban, egyrészt az unitárius reformáció elterjedése miatt, mely befolyását a törökkor végéig megőrizte, másrészt az 1588-ban tartott, és általa megírt híres Pécsi Disputa miatt is. Ennek írásos foglalata a korabeli társadalom bemutatásának egyik fontos forrása is egyben.

Közös ebéd elfogyasztása után tekintettük meg a Mindenszentek templomát, melyet 1157-ben szenteltek fel, és a reformáció idején az unitáriusok istentiszteleti helyszíne volt, ugyanakkor az említett Pécsi Disputa elnevezésű hitvita is itt zajlott. Az erről szóló emléktáblát 1993-ban helyezték el a templom falán.

Végezetül pedig a közel három éve vásárolt, Mindenszentek templomára néző unitárius parókian pihentünk meg, fogadtuk vendégeinket.

Máté Ernő ■ LELKÉSZ

UNITÁRIUS PARÓKIA

Adventi adománygyűjtés és jótékonysági koncert Budapesten

2024. november végén ismételten sor került az immár hagyományos adventi adománygyűjtésünkre. Idén már 6 budapesti és 2 vidéki CBA Príma üzletben tudtunk élelmiszer adománygyűjtést szervezni és lebonyolítani. Két hétvégén és négy napon, összesen 50 önkéntes segítségével rekord számú, 220 db. adomány csomagot tudtunk összeállítani és kiszállítását megszervezni. Az adományok összértéke elérte a 3.925.000 Ft-ot. Idén összesen 30 magyarországi, erdélyi és kárpátaljai településre sikerült eljuttatni a csomagokat.

Nagy örömkre Pájer Gyuri és Tillinger Anna is részt vett egyik hétvégén a munkában.

Példa értékű részvételük nagy lendületet adott a dabasi új önkéntesek sorainak a bővítésében, ezúton is köszönjük a segítségüket.

Legnagyobb meglepetésünkre Magyarország államelnöke Dr. Sulyok Tamás is az adakozók sorában volt. Kedvessége, közvetlensége, önzetlensége, megtiszteltetés és példa értékű számunkra is. A csatolt kép közzétételére az elnök úr személyes hozzájárulását adta.

December 5-én egy csodálatos adventi koncert keretében folytattuk kulturális és adománygyűjtő programunkat. Öröm és megtiszteltetés volt számunkra, hogy Benedekffy Katalin magyar arany érdemkereszt és Príma díjas énekművész, Molnár Levente Liszt Ferenc díjas operaénekes, érdemes művész, Bucsí Annamária a Magyar Állami Operaház magánénekes, Tarnai Dávid a Magyar Állami Operaház tagja és Tarnai Nóra zongoraművész elfogadták felkérésünket.

A teltházas koncertnek a Szervét Mihály kulturális központ adott otthont.

A másfél órás előadáson Kodály: A csitári hegyek alatt, Erkel: Bánk bán: Hazám, hazám, te mindenem, Mozart: Don Giovanni - D.G és Zerlina kettőse: La cidarem la mano, Mozart: Varázsfuvola

– Papageno-Papagena kettőse, Wolf Péter: Ave Maria, Dicsőség, mennyben az Istennek, Puccini: Gianni Schicchi: Lauretta áriája, Donizetti: Don Pasquale – D.P. és Malatesta hadaró duettje, Lehár: Víg özvegy - Ajk az ajkon csendült fel.

Előadás után az adventi hangulat tovább folytatódott, szeretetvendégség és jó hangulatú beszélgetések zárták a jótékonysági estet.

Köszönjük a kiváló borokat adományozó Szentesi Pincészet és a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének támogatását.

Darkó Attila

GONDVISELÉS SEGÉLYSZERVEZET

MAGYARORSZÁGI EGYHÁZKERÜLETI ELNÖK

MUNOSZ - Tájékoztató

2025. március 12-19 között vettem részt az ICUUW (Unitárius és Univerzalista Nők Nemzetközi Szervezete) meghívására az ENSZ CSW69 (Commission on the Status of Women) programjain. Nagy Adél recsenyédi lelkész nő társaságában, ketten indulunk a New York-i útra.

Rengeteg előadás meghallgatására, sok megbeszélésre nyílt alkalom. Tanulságos volt, ahogyan a világ különböző részein próbálják a nők társadalmi és gazdasági helyzetét javítani.

Szombaton és vasárnap a Fourth Universalist Society gyönyörű templomában tartott ICUUW Tavaszi Szemináriumon vettünk részt. A szeminárium alapos betekintést nyújtott az ENSZ működésébe, ebben milyen szerepe van és lehet a jövőben az unitárius és univerzalista nőknek.

Délután elkísért bennünket a szeminárium népes csapata, mert Március 15-e lévén, koszorút helyeztünk el Kossuth Lajos szobránál, amely a New Yorkban a Riverside Drive-on helyezkedik el.

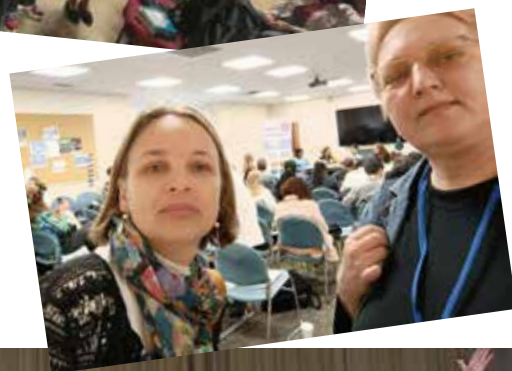
Vasárnap délelőtt a Fourth Universalist Society istentiszteletén vettem részt, ahol bemutatták az ICUUW munkáját is.

Hétfőn további előadásokon vettünk részt. Délután egy újabb megbeszélés következett, ahol beszámoltunk Nőszövetségünk (UNOSZ és MUNOSZ) tevékenységéről.

Zárásként kedden este az All Souls Unitarian Universalist Church szervezett programot, mely a 2024 szeptemberében tartott Kolozsvári Világtaglalkozóról számoltak be a résztvevők, illetve a zajló ICUUW Tavaszi Szemináriumról. Jó alkalom ismertetni, népszerűsíteni a Magyar Unitárius Egyházat is a Nőszövetségi munkán keresztül.

Hálás szívvel köszönöm a sok támogatást, ajánlólévelet, utánajárást, mely lehetővé tette a részvételt számunkra ezen a fontos eseményen.

Bartha Mária Zsuzsánna
KOCSORDI LELKÉSZ,
MUNOSZ ELNÖKE

In memoriam

Dr. Kiss Balázs (1947-2025)

Szomorú szívvel hozzuk unitárius közösségünk tudomására, hogy Dr. Kiss Balázs testvérünk 2025. március 7-én, 78 éves korában vissza adta nemes lelkét Teremtőjének.

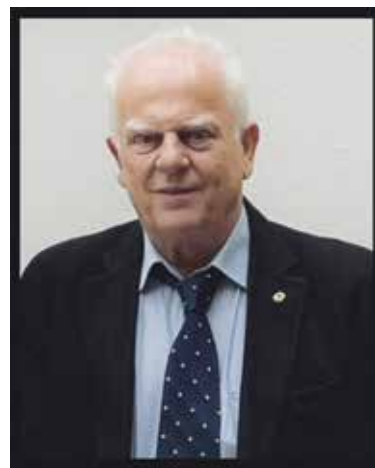
1947. június 6-án született Pápán. Édesanyja Adorján Alice. Édesapja Kiss Zoltán, a magyar ejtőernyőzés alapító tagja, akit 1952-ben koholt vádak alapján bizonyára meggyilkoltak. Ennek következtében osztályidegennek megbélyegezve, nehéz körülmények között élt a család.

Szülei az egymás iránti mély szeretetük és azonos nemzettudatuk kifejezésére az unitárius felekezetet választották annak érdekében, hogy gyermekeiket egyazon hit és értékrend szerint nevelhessék.

Általános és középiskolai tanulmányait szülővárosában, Pápán végezte, majd a Karl Marx Tudományegyetemen, mai nevén a Corvinus Egyetemen diplomázott és szerzett doktori fokozatot. Döntően egészségügyi közgazdászként dolgozott. Munkahelyei a Semmelweis Orvostudományi Egyetem, OÉTI, Várpalotai kórház, Kecskeméti Megyei Kórház, Budapesti István Kórház, Debreceni Orvostudományi Egyetem, Országos Tisztifőorvosi Hivatal, ahol gazdasági vezető volt, az Országos Egészségbiztosítási Pénztár fővárosi vezetője. Ezt követően a Környezetvédelmi Minisztérium főosztályvezetője, miniszteri biztosa. Főcsoportfőnökeként ment nyugdíjba.

Szülei unitáriusok voltak, mint ahogy öt gyermeke is. Minden esetben erőn felül segített azoknak, akik hozzá fordultak. Ami számára fiatal korában nem adatott meg, igyekezett biztosítani gyermekeinek: Ernának, Aliznak, Balázsnak, Ivánnak és Zsófiának, hogy elindítsa őket saját pályájukon. Két testvére közül Réka Csilla 2019-ben elhunyt, Bódog Zoltán a Zala megyei közgyűlés elnökeként ment nyugdíjba.

Rázmány Csaba püspök működése idején kapcsolódott be aktívabban egyházunk testületeinek munkájába, az Unitárius Alapítvány tagja, majd elnöke lett, zsinati tag, az egyházkerületi képviselőtanács választott tagja, a Bartók Béla Unitárius Egyházközség presbitere. Dr. Kiss Balázs példamutató módon végezte szolgálatát az egyház számos

testületében, lelkiismeretesen, szeretettel, elköteleződéssel.

Kimagasló közigazgatási karrierje és egyházi tevékenysége mellett kiemelt célja volt a család összetartása és gyermekeinek segítése abban, hogy tisztességben, hitben és hazaszeretettel élhessenek. A Bartók Béla Unitárius Egyházközség első 10 évéről szóló könyvben (p 118-119) így vall: „Sosem harangoznak, még csak nem is csilingelnek, tájékozódni kell, ha be kívánsz térni. Semmi pompa, semmi hókuszpókusz, mi mindig ide jövünk megnyugodni. Megnyugodni, feltöltődni, szívünket Isten felé fordítani. Egymásra nézni, tekintetünkkel megölelni, csak jót kívánni, bátorítani, azt hinni, hogy minden szebb lesz, reménykedni önfeledten. Átgondolni miben járunk, hogy hol hibáztunk, mi a hitünk, a vallásunk. Járunk, mint elődeink, járunk, mint ahogy az idő felettünk.”

Kegyelettel emlékezünk rá, szívünkben tovább él, mint ahogyan Istennél is, akihez lélekben viszszatért. Hisszük, hogy amikor lelke megáll Isten előtt, akkor ezt mondja Isten: „Jól van, jó és hű szolgám, a kevésen hű voltál, sokat bízok rád ezután, jöjj, és osztozz urad örömeiben! „Máté 25,21 hiszen „Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam, végül eltették nekem az igazság koronája, amelyet megad nekem az Úr, az igaz bíró azon a napon” 2Tim 4,7-8a.

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete Dr. Kiss Balázst saját halottjának tekinti.

Dr. Kiss Balázstól 2025. március 29-én 11:00 órakor vettünk végső búcsút a pápai Alsóvárosi temető ravatalazójában.

Emléke legyen áldott, pihenése csendes.
Isten adjon vigasztalódást szeretetteinek!

**Kérjük, támogassa
a Magyar Unitárius Egyházkerületet
személyi jövedelemadója 1+1 %-ával**

*keresztény
nevelés*

*Isten- és
emberszolgálat*

1%

MAGYAR UNITÁRIUS EGYHÁZ
MAGYARORSZÁGI
EGYHÁZKERÜLETE

**Technikai számunk:
0200**

*szellemi
örökség*

*közösség-
építés*

1%

UNITÁRIUS ALAPÍTVÁNY

**Adószámunk:
18052459-1-41**

Köszönjük!
www.unitarius.hu

KAPCSOLAT

Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete
Budapest, Pf. 81; 1363 ■ Tel: +36-1-3112801; +36-1-3113595

muehivatal@unitarius.hu

Technikai szám: 0200

Unitárius Alapítvány adószáma: 18052459-1-41

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi
Egyházkerületének kiadványa.
Alapítási év: 1947. HUISSN 01331271.

Főszerkesztő: Pap Gy. László
Szerkesztők: Bartha Mária Zsuzsanna,
Szabó Csengele, Krizbai Béla
Korrekter: Léta Sándor

Szerkesztőség címe: 1055 Budapest. Nagy Ignác u. 2-4.
Tel: +36-1-3112801; +36-1-3113595
unitariusulet@gmail.com; papgyulaszlo@gmail.com

Terjesztő, felelős kiadó: Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete.
Előfizetés: mue@unitarius.hu

Nyomda: PrimeRate Kft., Budapest Megyeri út 53, 1044 • Tördelés: Kurucz Dóra

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség álláspontját.